

ÜLIÕPILASLEHT

**BALTI RIIKIDE ÜLIÕPILASKONDADE
V-ks KONVERENTSISKS**

MCMXXVII

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIOPILASKONNA HÄALEKANDJA

Neljän naapurikansan ylioppilaskuntien edustajat kokoutuvat viidettä kertaa.

Täna työtä alvittava Suomen-Eestin-Latvian ja Liettuan ylioppilaskuntien neuvottelu (konferenssi) ilmoittaa tämän mukaan juhlallista riemujuhlan piirettä.

Menneet neljä vuotta ovat runsasti vaikuttaneet maamme akadeemiseen porvarilliseen lähentymiseen.

Vaikkakin monessa suunnitelmassa ei ole saavutetty sitä, mitä yhteistyön alussa toivottiin, emme ole epäröinyt hetkessäkin yhteistyön tarpeellisuudessa.

Uskomme varmasti, että ylioppilaskuntien ystävällinen seurustelu on epäilemättä pantiksi meidän kansamme pysyvälle ystävällisyydelle.

Emme ole toinen toisellemme enempi vieraita. Monet työn ja juhlapäivien vietäntä ovat meidän likentäytyneet.

Toista kertaa kokoutuen vanhan ylioppilaskaupungimme Tartoon, toivomme, että täällä ratkaistavat tarkoituserät helpottaa meidän keskinäistä tunteemista, ymmärtämistä ja lähentää töissäamme.

Tähän eestin ylioppilailta veljellinen tervehdys naapurikansojen ylioppilaskuntien edustaille Suomesta, Latviasta ja Liettuasta.

Četru kaimiņtautu studentu priekšstāvji sanāk piekto reiz. Somu, igauņu latvju un lietuvju studentu konferencei, stājoties šodien pie darba, piemīt tāda kartā zināmās svinīgās jubilejas raksturs.

Pagājušie četri gadi liela mārā ir paveikuši mūsu zemju akadēmisko pilsoņu tuvinašanu. Lai gan ne visos pasākumos nav sasniegts tas, ko sagaidīju mūsu kopdarbības pirmās dienas, tomēr mums nav bijis ne mazāko šaubu par šās kopdarbības nepieciešamību.

Mēs droši ticam, kā studentu draudzīgā biedrošanās klūs par stipru kilu mūsu tautu pastāvīgai brālībai.

Mēs vairs na esamsveši viens otram. Satikšanās daudzās darba un svinību dienās ir mūs tuvinajuši. Sanākdams jau otro reiz vecā augstskolas pilsētā Tērbatā, mes ceram, kā šeit uztvertie ideāli sekmēs savstarpīgo iepazīstinašanos un saprašanos un veiks mūsu darbu.

Uz to igauņu studentu brālīgs sveiciens kaimiņtautu studentu priekšstāvjiem no Suomijas, Latvijas un Lietuvas.

Studentu bendrose pastangose visuomet galima rasti didelio tikslo ir gražiu ideju besikoncentruojančiu ties tautybės klausimais.

Tat, netenka stebėtis, jei konkretiskesnis bendradarbiavimas tarp Suomijos ir Pabaltijos valstybiu studentu tegalėjo prasidėti visiems bendrą priešą nugalėjus.

Juodžiausiu laiku metu minimu šaliu studentijos darbai buvo nukreipti liuosuoti savo šalis.

Kai švito laisvės valanda studentija buvo pasirengusi viską aukoti savo šaliu labui.

Jau ir tuomet buta bendro tikslo, ir ateityje tevienija mumis toksai pats bendras pasiryžimas musu laisvę amžinai išsaugoti.

Dirbdami šitą dideli darba, mes randame tvirto pamato bendradarbiavimosi, ir mes, eestiai, tardami: sveiki atsilankę šiaures šalyje, linkime musu bendrajai idejai juogražiausios kloties.

Meie üliõpilaskondade koostöö.

Soome, Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaskonna V. konverentsi puhul.

Ilmasõda on paljude rahvaste ellu sügavad jäljed jätnud. Majanduslikud ja sotsiaalsed hädad, riigielu kõige sügavamad küsimused, rahvusliku iseolemise ja kultuuri aated, inimsoo kõrge-mad paleused, nagu vabadus, üheõiguslus ja inimlikkus — kõik on alusteni puudutatud, kahtlema ja kõikumä pandud.

Kas suudetakse jäädvustada rahu ja koostööd, või võib uuesti lõkkele lüüa vaen rahvaste vahel? Otsitakse uut, uut tasakaalu. Uue vaimu küsimus on Euroopa rahvaste juures praegu eluküsimuseks. Ilmasõja mõllus hävitati linnad ja külad, hukati kümned miljonid mehi, inimesed jäid ilma koduta, majanduslikult, ihuliselt ja hingeliselt ruineeritud. Milleks siis veel elada, kui paranemist ei ole loota? Ja selle parema tuleviku teenistusse on astunud palju uusi ideid ja palju uusi jõudusid. On alus pandud rahvasteliidu ja Pan-Euroopa liikumisele, demokratismi ja vabaduse ideid on asunud teostama kõige laiemad rahvahulgad. Pimedus, omakasu, ebainimlikkus ja eestkostmine rahvaste üle on rahvad õnnetuks teinud. Kõik ihkavad kestva rahu ja inimlikkuse võidu järele. Sügavamalt kui kunagi enne tuleb ilmsiks teadmine, et inimsoo käekäiku tuleb inimestel enestel juhtida. Rahvahulgad on need, kes ise

tahavad määrata oma saatust. Üheõigusluse ja demokraatia aated on laiematesse rahvakih-tidesse tunginud, kui kunagi varem. Rahvad oma laiemates hulkades ei ole üksteisele vaenulised, — seda usub praegune aeg, — miks ei saa siis pidada rahu, arendada poliitilist ja sotsiaalset elu rahu teel?! Rahvaste teadvusse on teravamalt kui kunagi varem kerkind küsimus — kes juhüib tema saatust ning käekäiku ja kas sünnib see õieti, kooskõlas inimsoo sihtidega. Rahvad tahavad ise ja teadlikult oma olemasolu kindlustada ning elukorda korraldada — see on praeguse aja iseloom.

Ka Euroopa akadeemiline elu liigub nende uute tähiste all, mis pärast sõda suure jõuga helendama lõõnud. Akadeemiline noorsugu on annud end uue vaimu ja uute ideede teenistusse. On kadunud eraldavad müürid maade vahel. Rahvusvaheline üliõpilaskummine on võtnud kõige laiemä ulatuse ja on lühikese aja jooksul nii ideeliselt kui ka praktiliselt silmapaistva id tagajärgi annud. „Corda fratres“, mis kaua utoopilise loo-sungina kõlas, on nüüd teostunud Rahvusvahelises Üliõpilaskon-dis (C.I.E.), kuhu kuulub üliõpilaskondi ka teistest maadest pääle Euroopa. Muidugi, ka C.I.E. on oma aja laps ja

vast olid õigustatud mõnedki etteheited, et ta on liig väline ja esituslik, et ta ei suuda kohe vabaneda vanast vaimust, et ta on vast liigagi poliitilise status quo mõju all. Kuid praegu ei saa keegi salata, et CIE on nendest kõidikutest vabanemas ja kaasvõitlejalikule koostööle Euroopa üliõpilaskondade vahel on tugev alus pandud kõige laiemas ulatuses. Ei ole kahtlust, sellel on suur mõju Euroopa rahvaste avaliku arvamise ja mõtteviisi kujundamisel. Ka peab kahjuks märkima, et paljud etteheidete tegijad, kes näisid nõudvat CIE-le suuremat ideelikkust ja vabameelsust, on ise oma loosungid kahvatama pannud, vähemalt nende ehtsuses kahtlema hakanud nüüd, kus nad ise CIE keskorganitesse valitud ja nüüd vait on . . .

Soome, Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaskonna koostöö on samuti oma aja laps. Aeg on selle võimalikuks teinud ja ellu kutsunud. Kuid ühtlasi on see annud ka kaugemad sihid, mis seda koostööd õigustavad ja tarvilikuks teevad. Meie ei rahuldu mitte-üksi oma tänapäevaga ja kitsa silmaringiga ilma kaugemate väljavaadeteta. Akadeemilise noorsoo südamele on ligidane nii oma rahva kui ka teiste rahvaste, s. o. üldkultuurilise ilma, üldine edu, üldine parem tulevik. Tal on vaja rohkem kui vast

Hugo V. Kukke.

Esimene Balti riikide üliõpilaskondade keskbüroo juhataja.

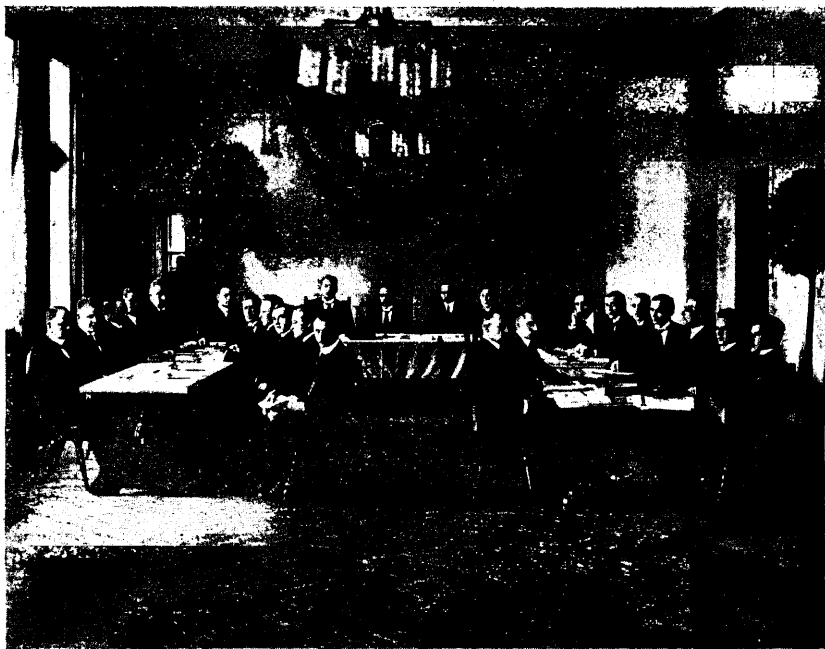
suudab pakkuda oma kitsas ümbrus, ja teisest küljest on ta ka valmis alati ühistele aadetele kaasa aitama. Selles seisab meie koostöö kandvam mõte.

Selle koostöö seniste saavutuste hindamine ei ole käesoleva kirjutise ülesanne. Võib ainult märkida, et alates 1923. a. saadik on meie üliõpilaskondade lähinemine, tundmaõppimine ja läbikäimine suurte sammudega edenenud. See ei ole enam raamatuline või kabinetiline üksikute läbikäimine, vaid vastastikku kokku puutuda on olnud võimalus õige suurtel üliõpilashulkadel. Ei ole kahtlust, et sellel on suur mõju, mis seda sügavamalt vormib meie rahvaste arvamist ja tundmuse teineteise vastu, mida kauem ja mida laiemalt sarnane läbikäimine akadeemilise noorsoo vahel saab kesta. Paar näidet sellest. Eesti-Soome hõimutöös on Keskbüroo asutamisega tulnud märgatav pöörang. Seni teoreetiline, osalt utopiline, osalt ennastsalgav, kindlasti aga õige kitsa ringkonna poolt taotletav hõimutöö on võtnud meie pool nüüd hoopis laiemat joont, kandvama ulatuse. Selle taga seisab terve üliõpilaspere oma or-

ganitega eesotsas, ja ei ole kahtlust, et see laiemate hulkade meeli hõimutööle ikka rohkem ja rohkem kohandab. Kuid ei ole ka kahtlust, et sellega kogu küsimus on asetatud enam reaalsele ja ühetasasele pinnale. Vahekorral liitlase Lätiga — teine näide Keskbüroo mõtte viljakusest. Teame, et naabrusele vaatamata oli seni vahe meie vahel õige suur. Ajalooliselt vast vahe vaenulikki. Nüüd on aga kindel, et vähemalt üliõpilaspere ei ole viimaste aastate koostöö tagajärjel sellest jälgegi järele jäänud. Õpitakse teineteist tundma, koos midagi korda saatma, ja siis tekib ka isesugune soe sõprus, mis ei lase igakord kõnelda ainult omakausul, vaid viib ka tulle teise eest ja teisega kõrvuti. Samuti on meil Leedu üliõpilastega loodud lähemad sidemed, mis seni täiesti puudusid.

Siiski, meie koostöö on vajalik ja õigustatud niivõrt kui tema suudab konkreetsemalt kaasa aidata meie rahvaste kultuurilisele arengule, ja teiseks, niivõrt sellest kasu saavad üliõpilased võimalikult suure-

mal hulgal. Praktiline külg on nii siis ka selles töös tähtsal kohal. Ilma selleta jääb kogu ettevõtte õõnsaks ja võib aja-jooksul muutuda üleaaruseks. Keskbüroo töömeetodid kujunevad aegamööda ühes tegelikkude kogemustega. Kui mitte ülearu tagasihoidlik olla, võib öelda, et need käesoleval korral sugugi mitte halvemad, vähem otstarbekohased ja vähema viljakusega ei ole kui laiemategi üliõpilaskondade juures. Praeguse korralduse moodus oma perioodiliste konverentside ja liikuva presiidiumiga on, peab ütleva, üsna õnnelik ja kohane kombinatsioon (n.n. liit on praktiliselt täiesti üleaarune). See võimaldab Keskbüroo töö alalist värskest ja vastavast üliõpilaskondade soovidele ning mõttevooludele. Just see ongi, mis terved üliõpilaskonnad kaasa tõmbab ja laiemat tagapõhja loob meie ühistegevusele. Jääb ainult soovida, et see töö ikka enam ja enam laieneks meie üliõpilaste keskel ja ka koostööks veel teiste üliõpilaskondadega. Selles mõttes on kahjatusvääriline, et veel ei ole lahendatud soovi-

Esimene Balti riikide üliõpilaskondade konverents 1923. a. Avasistung Eesti Üliõpilaste Seltsis.

tavas mõttes Poola üliõpilaskonna osavõtu küsimus, kes teatavasti oma ametlike esitajate kaudu valmisolekut koostööks avaldanud. Kuna rõõmustav on, et üles on tõstetud koostöö küsimus Skandinaavia üliõpilaskondadega, kellega meil teatavasti 1925. a. saadik side olemas.

Keskbüroo praktiline töö aga vajab paigalpäsimat asukohta ning alalisemaid jõudusid. Seda on meie üliõpilaskonnad ära tunnud ja büroole on antud alaline asukoht, tegeliku töö edukamaks täitmiseks. See austav ja vastutusrikas ülesanne sai osaks Tartule. Ja kogu Keskbüroo praktiline õigustus seisabki nüüd selles, kuivõrt jäädavast ja laialdast tegevust suudab see alaline büroo ellu viia. Kõik on sellest. See peab meie üliõpilaskonnal alati selgesti silma ees seisma. Hääl ei ole kunagi rahuldav küllalt, peab veelgi paremat püüdma. Kui Keskbüroo mõte edaspidi häid tulemusi võib näidata, siis on selles bürool teatav osa teeneid. Kui Keskbüroo aga miskipärast vähepeaks vilja kandma, siis on see täiel määral büroo süü, õigemini saamatus. Nende ridade kirjutaja ei saa loomulikult hakata büroo senise praktilise töö tulemusi hindama, sest ei ole kaua tagasi, kus ta siin ise aruandjate hulka kuulus. Võib piirduda ainult mõne programmilise joone esiletoomisega. Algame ju käesoleva konverentsiga teist perioodi.

Me näeme, et paljudki küsi-

Gustavs Celminš.
(Läti)

Balti riikide keskbüroo juhataja a. 1924.

mused, mis Keskbüroo töös kõne all olnud, analoogiliselt esile kerkivad riiklistel konverentsidel. Sarnastest algatustest oli seni keskse tähtsusega informatsiooni küsimus, mis aga, nagu selgub, väga visalt teostatav. Kõigest pingutustest ei ole palju välja tulnud. Põhjus seisab nähtavasti selles, et see ülesanne nõuaks nii pidevat tööd ja vastavaid alalisi korraldusi iga üliõpilaskonna juures, milledega aga liikuvast üliõpilaspõlves raske rehkendada. Järelikult tuleb ilma häbenemata tegevuskavast välja heita kõik, mis ka liig uduks või teostamatuks osutunud. Raskeks ja keeruliseks on osutunud samuti studiumi (õpekavad, eksamid, loengute ja tööde arvestamine, diplomid) ühtlustamise küsimus. Siiski ei tuleks tehtud tööd seisma

jätta, vaid kas või vastava tutvustus-broshüürina ära kasutada. Üldse tuleb Keskbürool nähtavasti pöörduda algatustele, mis rohkem konkreetseid või büroojõududega teostatavad. Siin on esijoones mitmesugune kirjastamine informatsiooni kui ka uurimuste sisuga. On näht. kahju, et veel ei ole trükitis ilmunud koguteos meie üliõpilaskondade kohta. Puuduliku literatuuri ja vähese vastastikuse tundmise juures on selle järele suur vajadus. Raamatu minek oleks täiesti kindlustatud ja nagu senised kavad näitavad, ei peaks raamat ka sisulikul Keskbürool üle jõu käima. Nii siis, vajalik, konkreetne ja kergesti teostatav algatus. Samuti on soovitatav, et trükitisilmuks võimalikul täielikud õppereiside kavad meie maades, mis pakuvad huvi vastastikku kui ka kaugematelegi maadele. Praktiliselt väga tähtis paljudele üliõpilastele oleks suviste harjutustööde (praktikum) võimalused naabermaades, millega edukama õppetöö kõrval teostuvad ka n. n. üliõpilasvahetuse hääd küljed. Kõige enne tuleks aga teostada perioodiliselt ilmuv informatsioon Keskbüroo enese tegevuse kohta.

Siiski jääb Keskbüroo ülesandeks pääasjalikult sarnaseid algatusi ette võtta ja teostada, mis suuremaid kaasvõitlejate ringkondi kaasa tõmbavad. Ja üks käesolevigi konverents ole, loodame edukalt, selle ilusa propaganda teenistuses.

3. mail 1927.

H. V. K.

Ring on fäis.

Soome, Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaskondade esitajad jälle Tartus.

Nelja aasta eest kutsus Eesti üliõpilaskond oma ülikoolilinna Soome, Läti, Leedu ja ka Poola üliõpilaskondade esitajad kokku, et kaaluda võimalusi ühiseks koostööks ja sel teel lähendada nimetatud naabermaade üliõpi-

laskondi ning nende kaudu ka rahvaid, kes osalt külg külje vastu endile kätte võidelnud riiklise iseseisvuse kui ka vabaduse kultuuri alal. Naaberlikud üleaedsed tõttasid siis ka Tartu. Erilistel põhjustel jäi ära ainult

Poola üliõpilaskond. Siin asuti hooga tööle, pandi alus koostööle, mis neljast eraldatult elavast üliõpilaskonnast pidi looma ühise akadeemilise pere.

Peale esimese konverentsi lõpu oli osavõtjail lahkumisel tun-

ne, et esimesed lähendussammud on olnud õnnelikud ja et koostöö tegelikult juba kindlalt alustatud. Ja kui siis Eesti üliõpilaskonna juures moodustatud Keskbüroo tegevusesse astus, arendas viimane asjaosaliste nelja üliõpilaskondade ühistunnet veelgi, nii et naaber-üliõpilaskondade esitajate isiklikud vahekorrad järk-järgult iga konverentsi ja Keskbüroo istangu järele soojemaks muutusid. Konverentside delegatsioonide koosseisud olid väheste muudatustega igal aastal pea ühesugused. Juba Riia konverentsi lõpul oli suurem osa osavõtjaist omavahel sõprusidemeid loonud ja nende sidemete kaudu kandus tugev sõprus ning üksteisest arusaamine üliõpilaskondadesse edasi.

1925. aastast peale tuldi kokku ka Keskbüroo istanguteks, milliseid peeti Tartus. Ka need jällenägemised kinnitasid vaid sõprustunnet. Ja kui silmas pi-

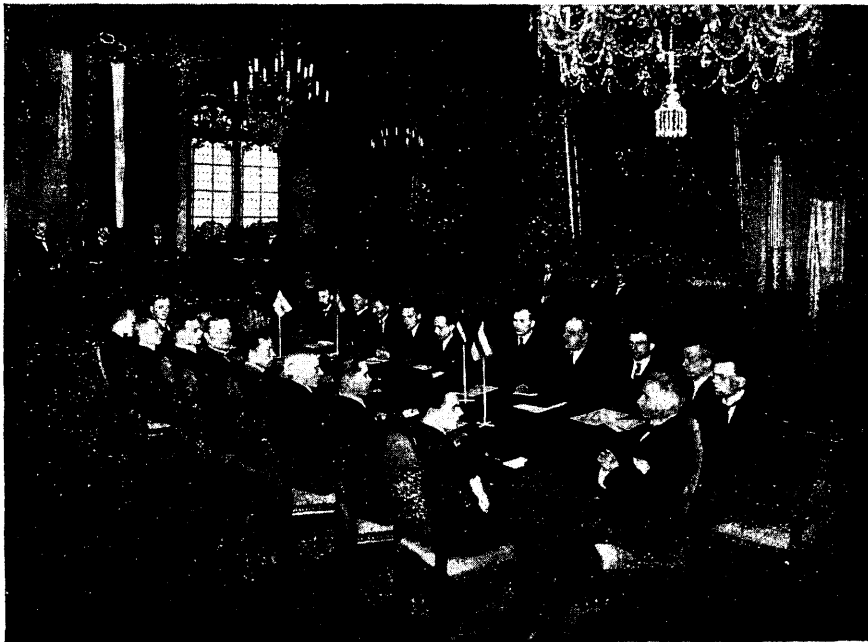
dada, et konverentse vaheldumisi kõigi naabermaade ülikoolilinnades peetud, kus üksikud delegatsioonide liikmed paratamatult kokku puutusid nädalapäevade kestvuselt hulga pererahva esitajatega, siis on arusaadav, et nii mõnigi meist mõõda ei pääsenud isiklikkudest sõprussuhetest, millistel pole mitte väike tähtsus koostöö arenemisel.

Konverentse on seni peetud neli: I — Tartus 1923. a. II. — Riias 1924. a., III. — Helsingis 1925. a. ja IV. — Kaunas 1926. a. Tänavu peetakse 6., 7. ja 8. mail järjekorralist konverentsi Tartus. Ring on täis... Viis aastat on ajamerde kadunud ja järjekord on jälle vana Tartu kätte jõudnud. — Kui küsitakse, mis siis nende viie aasta jooksul Soome, Eesti, Läti ja Leedu üliõpilaskondade koostöös positiivset on annud, siis võime öelda, et peetud konverentsid pole mitte ainult meie maade

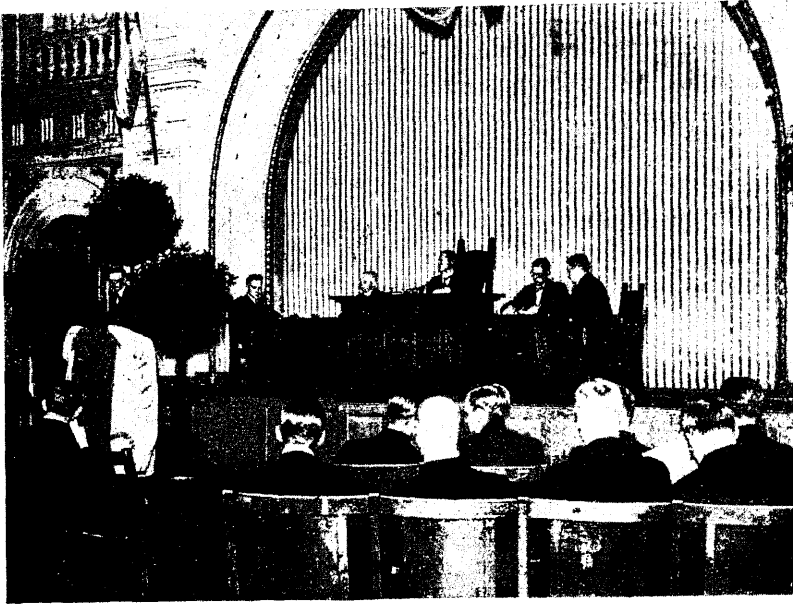
üliõpilaskondi lähendanud, vaatamata piiri- ja keeleraskustele, vaid on edendanud ka meie rahvaste lähenemist (Soome-Eesti, Eesti-Läti, Läti-Leedu). Sijajuurde tuleb veel see, et praegustest üliõpilastest võrsuvad ülikooli lõpetades ja tegelikku ellu astudes meie maade avaliku elu juhid ja üliõpilaspõlves sõlmitud suhted ning sõprussidemed ei saa mõju avaldamata jätta ka naabermaade poliitiliste vahetõrgete lahendamise ja süvendamise juures. Juba läinud aasta konverentsi avamiskoolesolekul, Kaunas, rõhutas meie saadik J. Seljamaa omas kõnes, et üheks meie maade üliõpilaskondade koostöö kaudseks tulemuseks on Eesti-Läti sõprusliit. Umbes sama ütles Soome-Eesti rahvaste lähendamist puudutades saadik Hellat Helsingi konverentsil, 1925. aastal.

Mis puutub teistesse koostöö tulemusisse, siis on nad enamasti praktilist laadi, puudutades üliõpilaskondade tegelike avaldusi. Kuna esimesel konverentsil veel pimedas kobati, püüdes koostöö loomiseks teid leida, oldi teiseks konverentsiks juba kindla organisatsioonini jõutud. Loodi üliõpilaskondade keskorgan — keskbüroo — (asukohaga Tartus), mille kaudu hõlpsamini ja kiiremini päevakorra kerkivaid küsimusi lahendada võis. Keskbüroo omakorda töötas aastate kestel välja koostöö põhikirja, samuti ka kodukorra. Kõik keskbüroo tegevusavaldused kinnitatakse konverentsil täiskogude poolt. Sama Keskbüroo on — ja seda esimeses joones — konverentsidel vastu võetud otsuste täidesaate organ.

Peamiselt olid konverentsidel kõne all järgmised küsimused: Reisivõimalused naaberriikides,

Teine Balti riikide üliõpilaskondade konverents Riias 1924. a. Avaistung.

Kolmas Balti riikide üliõpilaskondade konverents Helsingis 1925. a. Avaistung Soome üliõpilasmaja pidusaalis.

üliõpilaste suvine vahetus, õperaamatute ja teiste väljaannete vahetus, spordi ja karskusküsimused. Siis veel õppekavades eksamite nõudmiste ja diplomite ühtlustamine, lektoraaride ja rahvusliste institutideloomine ülikoolide juures jne.

Kõigis neis küsimusis esineti konkreetsete ettepanekutega, kusjuures eriti keskbüroo ja üliõp-kondade välistoimkondade tööd hinnata tuleb.

Ül-kondade koostöö kogu arenemisel on eriti E. üliõpilaskonna end. esimees, ühtlasi Balti riikide

kide ül-kondade keskbüroo esimene esimees ja asjaajaja, ksv. H. V. Kukke, meie ühistöö mõtte algataja ja väsimata juht, kindla energiaga andunud tööle ja põhjanevatele küsimustele alused rajanud. Pea kõik organisatoorne ja statuutne osa, millele rajatud läbikäimine, on pärit tema väsimata sulest.

Kuid peame lugupidamisega meelde tuletama ka meie sõpru Soomest, Lätist ja Leedust, kes on ennastsalgavalt aidanud ühiseid sihte püstitada. Alatiselt tuletame meelde sarnaseid nimesisid Soomest, kui Auer, Lehinen, Ruth, Nikander, Greis, Valle, Lätist-Celminš, Plensners, Rempe, Skulte; Leedust Vidmantas, Gustainis, kes kunagi ühegi raskuse eest töö ja selle tagajärgede pärast tagasi ei kohkunud. Kõik need on mehed, kes ka oma ül-kondades olnud välja paistvad ja koostöö sihte taotlevad.

Nüüd, neljaastase tegevuse peale pilku tagasi heites, võime lausuda, et kõneall olevate maade

Nooremast kirjanduslikust põlvest 1).

Meie teame, et kui paarikümne aasta eest uus kirjanduslik põlv „Noor-Eesti“ nime all avalikkuse ette tuli ja „oma sõna“ avalikult sõnastama hakkas, siis sattus ta tollekordsete maksvate vaadete, suhtumiste

1) «Üliõpilasleht» ei keela ruumi ksv. Karl Ehrmanni hiljutisel Tartu kirjandusnädalal peetud referaadile — noorema põlve juba kujunend kirjandusliste hinnangute esimese ruttava ja vähenõudliku kokkuvõtmiskatsena meie kirjanikest-noorjõudlastest, ilma et toimetus kõike autori vaatekohti esitatud kujul omaks võtaks. Olgu siin tähendatud, et meie erapooletuil veergudel on alati tere tulnud ka teistsugused ning vastupidised tõekspidajad ja avaldused.

Toim.

ja tõekspidamistega teravasse, opositsioonilisse vastuolu. Niisugune kahe kirjandusliku põlve ja pealegi veel kahe erineva põlve vaheline opositsioon oli paratamatu, loomulik ja põhjustatud kummagi põlve sisevaimust, ilmeist, vaimlisest väljendusprintsipist ning ajast ja ruumist, kus ja millal see sündis. Tingimata oleks „Noor-Eesti“ veelgi teravamasse vastuolu sattunud, kui ta kas või kümme aastat varem oleks ilmetunud; samuti poleks ta sugugi selliseid „laineid“ löönud kümme aastat hiljem, mil aeg ja olukorrad sootu teised, erinevad olid.

„Noor-Eesti“ ajajärgul esile tulnud kirjanikkude ja tolleaja „valitsevate“, „tunnustatud“ kirjanikkude vahekord oli terav, ei sugugi leplik. Sallimatus, mõnikord puhtisiklikki, aga enamusest siiski kunstilimavaateline, vaimlisest mõlemate vahel. Gustav-Suitsu hindasid teatavad ringkonnad — müüdi vanameelsed vastased — ainult

libude laulikuks, omapärane ja täitsa erilaadiline Jaan Oks rändas paberikorvides, Friedebert Tuglasest usuti lõpmata vähe, loodeti veel vähem.

Neist vastoludest, mitteleplikkusest, intriigilistest suhtumustest ja üksteise „arusaamisest“ järeldusi tehes näeme, et piir vanadening esiletulejate, debüteerijate vahel oli terav, kuid selge. Kumbki pool oli ja elas enesele ja eneseette. Meie näeme, et siis oli kaks erilaadilist lahkuminevat rühma, — kui nii lausuda võib — täitsa erinevate vaadete ja kirjandusliku usutunnistusega.

Nooremad, debüteerijad, moodustasid „ühise väerinna“, need olid võitlejad, hoidsid ühte, toetasid teineteist niihästi vaimliselt kui ka aineliselt. Ja just see ühe lipu alla koondumine, aktiivne „kirjanduslik ühistöö“ võimaldas „Noor-Eestlastel“ kiire maksvusele pääsemise, kiire võidu.

Richard Janno.

Eesti üliõpilaskonna esimees. V. Balti riikide üliõpilaskondade konverentsi juhataja.

üliõpilaskonnad on saanud ühiseks pereks, kus tuntakse kaasa vastamisi iga liikme käekäigule ja saatusele, muredele ning rõõmudele. Neli aastat on möödunud koostöö tähe all, mis kantuna kõikide osaliste sisemisest vaimustusest meid kõikide rahvaste ülimalle, pühitsetud sihile

— üldisele rahvaste rahule lähemale viib.

Võib öelda, et algusest peale alustatud üliõpilaskondade vahelises koostöös Eesti üliõpilaskond võrdlemisi aktiivsena tegeutsenud on. See on seletatav sellega, et Eesti üliõpilaskond oli varemalt siis juba organiseeruda jõudnud ja kindla kuju omandanud, kui ta esimese konverentsi kokku kutsus. Läti ning eriti Leedu üliõpilaskonnad olid siis veel nõrgalt korraldatud. Läti ja Leedu üliõpilaskondade ellu tõi Tartus aset leidnud esimene Balti konverents põhjaneva pöörde, andes neile tugeva toetuse organiseerumiseks, s. o. keskkoha loomiseks, mille kaudu mõeldav oleks koostööd naabermaade üliõpilaskondadega teostada. Soome aga toetas alustatud koostööd kõigiti energiliselt.

Kas tänavune konverents palju uut toob — ei või ette ütelda, kuid kindel on, et ta oma otsustarvet täidab. Sest kui kokku

Dr. Väinö Auer. (Soome).

Balti riikide keskbüroo juhataja 1925 a. Soome üliõpilaskonna uus esimees.

tulevad meie koostöö veteraanid, nagu Nikander, Lehtinen, Skulte, Raudseps, Gustainis j. t. — siis juba kokkusaamise ootus nendega kiirendab meie südameleõlke ning see tundmus on pandiks, et neil päevil Tartu müüride vahel pidutseb sõpruse ja rahu kevad.

Tere tulemast tulejaile!

Th. Laanes.

Muidugi aitasid sellele õige tuntavalt kaasa suurema osa algajate teotsejate and ja aine-vormi uus käsitlus ning tolleaegne üldine kirjandusliku kultuuri madalus ja arenematus, mis lubas külvata uudismaale.

Meie tänapäeva kirjanikkude noorema põlve suhtumine vanemasse põlve sarnaneb vähe „Noor-Eesti“ aegsele kirjanikkude vahekorrale. Vahekorrad on küll teravad, vaenulised, aga kahjuks mitte kuigi selged. Piirid on udused, laialivalguvad, ebamäärased. Ja et see kahe oleva põlve, nooremate ja vanemate, tunnustamisela lähenevate ja -püüdvate ning tunnustatud kirjanikkude vahekord kuigi sümpaatne pole, vaid vaenulist laadi kannab, selles on süüdi just mõlemad pooled.

Vanemad (aga mitte vanad!) kirjanikud, nagu Aug. Gailit, Aug. Alle, Henr. Visnapuu, Arth. Adson j. m. t., ei taha nooremaid kirjanikke ja

uusi, juure tulevaid kaasvõitlejaid tunnustada ega tunnistada. Ja seda mõnikord koguni täie ja põhjustatud äratundmisega. Aga et osa, peaaesjalikult just eelpool nimetatud neli, ilmekamate nooremate kirjanikkude peale vaenuliselt vaatavad, neid sihilikult ei salli, neid ei tahagi algajate seisukohalt hinnata, siis on see küll enam kui lubamata ja täiisa ebakultuurne. (Muuseas: üks „siurupiitlaste“ rühma esitajaist püüab küll igal võimalikul ja võimatulgi juhusel teatavaks teha, et ei olevatki tegemist kahe põlvega, olevat vaid üks põlv. Ja aastateline vahemaagi polevat nii suur, et see põhjustaks eriseisukoha võtmisi. See seisukoht, mis viimasel E. Kirjanikkude Liidu koosolekul jällegi teatavaks sai, on vaele ja tema peale tuleb vaadata kui kliikepoliitika võtte või mine tea, mis abinõu peale). Ei ole midagi imelikku ja imestamapanevat selles, kui nooremad kirjanikud, kes

ikkagi aktiivsed tahavad olla ja ka on, sellepärast teravustesse ja äärmustessegi satuvad. Ning lõpeks — teatav osa vanemaid kirjanikke on koguni arvamisel, et just nemad (!) on kogu Eesti kirjandus (!). Neile näib tähtsusetu olevat, kes peale nende eesti kirjandust arendab, edasi viib. Aga ometi on see väga tähtis ja oluline küsimus. Sellest ei saa ega tohi kergelt üle libiseda. Seda tuleb võtta tõsiselt ja sisemise äratundmisega, läbikaalumisega.

Sõnad, „noorem generatsioon“ ei ütle veel midagi seletavalt ja selgitavalt. Seda mõistet on küllalt raske piiritella kirjanikkude, nende vanaduse ja nende saavutustega. Mõnigi aastatelt ja teotsemise ajalt vanema kirjaniku töö, loomingu tagatipud ei ole kaaluvamad, vaid mõnikord palju madalamadki kui mõne noorema (noh — „noo-

Balti riikide noor haritlasvägi siduvasse suhtumusse!

Nende ridade kirjutamise ajal kokku astuv Balti riikide üliõpilaskondade V konverents tõstab jälle elavasti päevakorrade vajaduse: kuivõrt tarviline ja paratamatu on nimetatud riikide akadeemiliste ringkondadekoostöö ja vastastikuste püsivate suhete loomine.

Meie noorte riikide tulevik oleneb kindlasti osaliselt sellest, mil määral Läänemere ranniku rahvad üksteist mõistavad ja oma ühistest püüetest, hädahoitudest ning ülesandeist arusaavad. Selleks on praegused riike valitsevad ringkonnad

mõndki teostand, ei ole aga kahtlust, et siduvus kaugelt suurem peaks olema, kontakt kindlam ja kandvam.

Balti riikide üliõpilaskonnad, kel juba oma noorest verest põhjustatuna sõpruse ja koostöö loomiseks ja siivendamiseks soodsamad eeltingimused kui vanadel, on kahtlemata riiklikes huvides väljas, kui nad omavahelisi suhteid järjekindlalt süvendada püüavad. Noores eas loodud kindlad sidemed püsivad kindlasti tulevikuski ja kõik mõistame nende tähtsust, kui praegused noor-

põlved kord riigivalitsemisele asuvad.

Juba viiendat aastat on kestnud korraline ühendus Balti riikide üliõpilaskondade vahel. Eesti Üliõpilaskond on püüdnud siin oma jõu kohaselt kaasa aidata ja loodab seda ka edaspidi teha. Teame kõik, et tööd on veel palju, kuid praegusedki tulemused hoiavad meid kindlas usus lähemal ajal teostuvasse Balti riikide noorte haritlasvägede siduvasse suhtumusse!

Rich. Janno.

ruri!) esikogu. Vanadus pole seepärast aluseks generatsiooni määramisel, nagu üldse vanadus kunstis ja loomingu saavutuste väärtuste juures mingit tähtsust ei mängi.

Nii siis —: noore kirjandusliku põlve mõiste on küllalt relatiivne mõiste.

Kuid meie naeruväärsetes, väiklastes, tühja-tühjalistes ja intriigilistes pisiasjakeste ja nägemiste vaatevinklite nurkades teab vähemalt kirjanduslik publik, keda nimetatakse nooruriks, noorpoediks ja keda keskuriks, siurupiitlaseks, vanuriks jne. On — terve rida asmeid, just nagu mingisuguseid sõjaväelisi aukraade, või mine tea mis!

Meie kirjanduses pole veel kunagi varem nähtud, et korraga nii arvukas pere — ligi kolmkümmend inimest — enam-vähem ühel ajal tuleb avalikkuse ette oma esikteostega. Seejuures on kindel ja vaidlematu, et suures „imelindude parves“ on andekaid ja ka andetuaid. Osa ja võib olla koguni mitte kuigi väike osa meie tänapäeva debüteerijalist kirjanikest panevad varem või hiljem oma „ameti“, „elukutse“ maha ja siirduvad muule, võib olla hoopis vastavamale, tulutoovamale jne. alale.

Kuid paraku ei huvita see meid mitte sugugi. Meie omistame oma

tähelpanu vaid neile nooremaile kirjanikele, kelle teotsemise arvele võib arendavaid eeldusi kirjutada ja kes juba mõndagi on saavutanud. Ja õnneks pole meil neid just vähe. Ma mõtlen siin prosaistidest peaaesjalikult just Albert Kivikas't, Peet Vallak'ut, August Mälk'i, Juhan Jaik'i, Mihkel Jürna't, J. Parijõge ja teisi.

Esimest — Albert Kivikas — tahavad „vanad“ kirjanikud peaaegu „oma meheks“ pidada, seda ta aga ei ole ega ka saa olla niihästi oma vanaduse (kui seda nüüd jällegi arvesse võtta!) kui ka loomingu suuna ja ühiskondlise aine käsitluse ning sotsiaalselise ilmavaate poolest. Albert Kivikasega õieti algabki meie noorem kirjanduslik põlv oma esiletulekut, olemist. Kivikas on noorema kirjanikpõlve senior. Kivikase kirjanduslik tegevus omab meil küllalt suure kirjandusloolise tähtsuse, sest et tema järele, tema eeskujul on hakanud mitmed vanemadki kirjanikud, nagu Rich. Roht j. m. t., uus-realistlikke maa elu kujutlusi pakkuma — à la Albert Kivikas.

Peet Vallak'u loomingu positiivseid ja väärtuslikke külgi on kõik arvustajad tema seniilmunud kolme novellikogu („Must Rist“, „Epp Piljarparti Punjaba pofitehas“ ja „Ajude mäss“) ja romaani „Hulguse“ pu-

hul ühemeelselt tunnustanud. Nooremaist prosaistest, kui nende hulka Alb. Kivikat mitte arvata, on Peet Vallak tingimata esikohal.

Peet Vallak on erinev ja omapärane prosaist meie uuemas kirjanduses. Ta on omapärane niihästi stiilis kui ka aine valikus ja selle käsitluses. Realismist kaldub ta sageli kummalisse, jah mõnikord otsitult, põhjendamata lõpp-effekti esitluse. Tema novellidest, kogudes „Must rist“ ja „Ajude mäss“, on mõned sündmusrikkad „põnevad“, sageli õudselt-salapärased ja lõpevad ootamata äkki nagu äralõikamisega. Stiililt ja enam-vähem ka kompositsioonilt õnnestunud teoses, romaanis „Hulgus“, käsitleb Vallak oma endiseid aineid, kuid põhjalikumalt, psühholoogilisemalt, näidates inimkujutuse ja inimese olemise esitluses ja sõnastuses head virtuositeeti.

Juhan Jaik on luuletaja ja prosaist. Temalt on ilmunud luuletuskogu „Rõuge kiriku kell“, novellikogu „Võrumaa jutud I“ ja „Kaitse kodu's“ vabadussõja ainealine romaan „Varjude riigis“.

Jaik on annud prosaistina arvustajatele mitmesuguste mõtteavalduste esitlusevõimaluse. Tema mõne aasta eest ilmunud novellikogu, „Võrumaa jutud I“, tehti üheltpoolt „täiesti

Mag. chem. Ado Saar. †

10. X 1885 — 29. III. 1926.

E. Y. S.

29. märtsil suri mag. Saar. Kurb on surm noorusaastais, veelgi kurvem aga, kui on jõutud elu kypsesse keskpäeva ja suur elutöö jääb pooleli. Ado Saarel ei olnud võimalik akadeemilisele tööle asuda noorena. Üliõpilasena tutvusime temaga, kui ta juba oli kolmkym-mendviis aastat vana. Siis tal oli juba tykk yhiskondlikku tööd seljataga.

Ta lõpetas 1906. aastal õpetajate seminari Tartus. Sellest ajast ta oli õpetajaks reas kooles Põltsamaal, Tallinnas ja Tartus, esialgu kihelkonna- ja alg-, hiljem aga keskkooles. Seitsmeteistkymne aasta kestel on tema kasvatanud inimesiks hulga noori, kellest nyud juba paljudki kaastöölisena võisid teda ferveitada. Me mäletame teda õpetajana armsana ja heana. Tol ajal oli veel kasvataja ametnik võõrast rahvusest, kes õpilasse sisendas kartust. Saar aga oli nagu vanem vend, keda alati usaldati. Ta oli keskkooli vanemaiski klassis lugupeetud klassijuhatajana ja õpetajana. Kolleegide ringis teda hinnati vilunud pedagoogina ja kogunud aineõpetajana. Keskkooli lõpetanud, me kohtame Saart ylikoolis kaasvõitlejana, yliõpilasena. Tal polnud kerge siia pääseda. Tuli harilikust tööst ohverdada aega ja energiat keskkooli lõputunnistuse saamiseks. Teatavasti tol ajal seminar seda veel ei andnud.

Ülikoolis õpime teda lähemalt tundma töötavana keemia laboratooriumes. Kas oli paremat seltsimeest kui tema, töö juures ja puhkeajal?

Juba kahekymneviierendal aastal näeme teda lõpetavat magistrina, koos nooremate kaas-

võitlejatega. Temale see aga oli raskem kui paljuile teisile, sest aeganõudvat laboratooriumitööd tuli teha kutsetöö kõrval.

Kuid mitte yksi kaasvõitlejad, õpilased ja kolleegid ei leina nyud Saart. Mehine jõukyllus oli ta rakendanud töösse ka muil alul. Põltsamaal viibides ta oli pysivalt tegev põllumeeste seltsi juhatuses, hiljem Tallinna lasteaias seltsi juhatuses. Õpetajail

on põhjust mälestada Saart kui agarat organisaatori.

Iseseisvuse tuleku päevil Saar töötab Ajutise Valitsuse ylesandel Tartumaal. Paar kuud hiljem leiame ta rindel sõdurina.

Nii kohtasime Saart aast-aastalt siin ja seal, meist tublisti vanemana, aga ikka seltsimehena, omäna ja lähedasena. Nyud lootsime veelgi tihedamat koostööd ja sagedamat kokkupuutumist. Kes võis arvata, et lõpp tuleb nii ootamata ja nii halvasti? Ta ei rääkinud kunagi isendast ja olgu kyll, et ta oli avameelne ja otsekohene, ei tea meie, mis syndis tal sisimas. Ta isiklikud asjad olid varjul ja pole teada missugust osa need mängisid ta hiljem edenevas haiguses. Väsimust ja tydimust ta ei kaevanud iialgi. Kui nyud meele tuletada, siis võis kyll väliselt seda konstateerida.

Kahekymneviienda aasta suve Saar pyhendas kirjan-duslikule tegevusele omal alal. Sygisel tuli aga järsk pööre. Olime sunnitud paigutama ta närvihaiguste kliniku.

Nyud pole enam Saart! Lahkusid kyll ruttu, õpetaja ja seltsimees, ja jäi pooleli Su elutöö, kuid pystitasid siiski mälestusmärgi endale, tõid annuse meie rahvale, inimkonnale ja suurele Loojale.

Ometi: Sa pole kadunud. Töö püsib ja kestab.

E. Valdas.

Meie suhted Eesti ja Rootsiiga.

Nende rahvuslike püüete seas, mis riivavad soome üliõpilasi, on sageli tulnud esile ka suhtumine naabermaisse ja nende üliõpilastesse. Eriti on siin tähelepanu alla võetud Eesti ja Rootsi ning mõningal määral ka Norra.

Meie ülesanne on seekord tähelepanu juhtida üheltpoolt Soome-Eesti ja teiselt poolt Soome-Skandinaavia koostöö tähtsusele — vaadatuna eriti me maa välispoliitiliselt seisukohalt.

Teatavasti ju ei või üliõpilassuhteid Eesti ja Skandinaavia viaga arvustada poliitiliselt sei-

1) Järgnev kirjutus ilmus soome üliõpilaslehes veebruarikuu lõpupäevil. Tekitas soome ajakirjanduses elavaid mõttevahetusi, mis ulatusid eestigi ajakirjandusse. Kuigi hiline, on tal nüüdki küllaldane huvitavus. Eestikätt osutab aga, kuidas suhtub Soome meisse ning milleks ja milliseil tingimustel on Soome meid tarvis.

sukohalt sel määral kui teiste maadega. Säärases toimingus ei tohi võtta tähelepanu alla puhtriiklikke vaatekohti. On ju küll mõnikord soome rahvuslikeski keskkondades esindund mõte, jahendada suhteid Skandinaaviaga ja eriti Rootsiiga sellepärast, et see segab ja takistab rahvusküsimuse õnnelikku lahendust. Sellel, nii siis sisepoliitilisel põhjusel on tahtud asuda lõuna orientatsiooni seisukohale. Oleks siiski ebaõige, hakata puhtsisepoliitiliste küsimuste põhjal määrama välispoliitikat. Viimaks mainitus tuleb enne kõike võtta tähelepanu alla riikide välissuhted ja eri riikide vahel valitsev huvide ühtlus või erinevus. Selt seisukohalt vaadatuna ei või Soome välispoliitika leida muud kui ühe reaalse suundumise, suundumise lähedasse koostöösse kahe lõunapoolse Balti riigiiga,

Eesti ja Lätiga, kui ka Poolaga, sest neil kõigil — vastupidi kolmandale Balti riigile, Leedule, kelle välispoliitika juhtimises on lähedane suhe Venega — on sama seisukoht kui Soomel nende riikide rahvuslikule iseseisvusele alaliselt hädaohtu ähvardava Venemaa naabritena. Nende maade, eriti Eesti iseseisvuse määratu tähtsus meie maa kohta saab ilmseks, kui aga vaid mõtleme, kuivõrt hädaohualuseks saaks meie oma iseseisvus siis, kui Soome lahe lõunarannik ei oleks iseseisva Eesti, vaid Vene — olgu see siis enamline või tsaarivalitsuslik — valitsuse all. Sõjaline asend säeks Soome siis külma tõelsuse ette, millal oleks ju liig hilja parandada tehtud eksitusi. Viimane Eesti iseseisvuspäev andku meile elavasti tunda, kui väga tähtis on sellepärast lõunapoolse vennasrahva

maha“, teiselt poolt aga — vastupidi. Erapooletumalt vaadeldes ei saa salata ta puudusi, kuid nende kõrval on ka voorusi. Jaiki Võrumaa jutud on midagi moodsat muinasjututaolist, kus autor käsitleb huumoririkalt muinasjutulisi asju, aineid ja olukordade lahendust.

Hoopis teises maailmas kui Juh. Jaik, on võrsunud August Mälki looming. (Eri raamatutena: „Kesaliblik“ ja novell „Surnu Surm“). Mälk on hingelt melankoolik ja liürik. Seepärast pole ka midagi imestada, et ta esiteos — „Kesaliblik“ — minavormilise suvitusromaanina lugeja ette ilmus. Vaatamata, et aine meie kirjanduses tuttav, on suutnud Mälk talle omapärase šarmi lisandada. Ja seda peaasjalikult just meriäärse looduskirjeldusega, mis kohati hoopis meisterlik. „Kesalibliku“ puhul on Mälkile ja Mälki arvel teistelegi nooremaile kirjanikele vanemate poolt

mitmesuguseid etteheiteid tehtud. Iga tahes „Kesaliblik“ on raamat, mida hea meelega loed...

Paremini õnnestunud kui „Kesaliblik“ on Mälki novell „Surnu Surm“, kus aineks pidalitõbise mehe sise mine kannatus, armastus ja selle traagika.

Mälk võib, kui ta tahab ja pingutab, head anda. Ja usume — ta annabki.

Jaan Pertil on sugulust Aug. Mälkiga. Tema muinasjutude kogu, „Ldulaev“ ja romaan, pigemini küll pikem jutustus, „Punane lillia“, mis on mõlemad õige maguslühilised raamatud, on vastuvõetud publiku kui ka arvustuse poolt enam rahulolematuse kui hääkskiitmisega.

Nähtavasti pole Jaan Pert neis raamatuis oma õiget ala veel leidnud.

Usun, et Jaan Pert draama alal võib saavutada enam tunnustust ja tähelepanu kui romaani või novelliga.

Joosep Parijõe „Semendivabriku“ nimeline novelettide kogu, mis ilmus l. a. lõpuks, tuletab ainult meelde Jaan Latiiku ja Oskar Lutsu noorpõlve jutustusi ja lugusid. Kuid ainekäsitluses ja sõnalisel väljenduses on Parijõgi omapärane ja erinev. Parijõgi on humorist ja just sellepärast valib ta oma novelleid ainekandjaks ja arendajaks lapsi, kelle naiivsus võimaldab eriti omapärast koomikat.

Mihkel Jürna pole seni eriraamatutega esinenud. Kuid tema stiilsed ja psühholoogiatihedad novellid, mis peamiselt just „Loomingu“ veergudel ilmunud, on äratanud tähelepanu.

Ta valdab stiili, head stiili ja juba see tähendab palju, räägib enese eest.

Arthur Roose on viimasel ajal kriitikast siirdunud ka jutustava proosa alale. Tema mõned siin-sääl ajakirjanduses ilmunud novellid ja

riikline rippumatu meilegi ja kui kindlasti tõelsus, riikline asend, Soomet ja Eestit teineteisega ühendab.

Meile, kes usume kord vabanevat Karjala ja Ingeri Venemaast ja neid saavutavat rahva enesemääramisõiguse, oleks see raske mõte, et Venemaast juba vabanend rahvad satuksid jälle Vene ikkesse. Kui läheks nii, kui Venemaa hakkaks rikkuma nende rahvaste riiklikku iseseisvust, siis oleks asjata meil unistada Karjala ja Ingeri kunagisest pääsmisest nii tugevnenud Venemaa valitsuse alt. Soome hõimu riikliku vabaduse ja tuleviku seisukohalt oleks selline olukord täiesti vasturääkiv kõigile meie unelmaile kord koitvast Karjala ja Ingeri vabaduspäevast, kui asuksime ükskõiksele seisukohale lõunapoolsete, Venemaast eraldunud rahvaste iseseisvuse suhtes ja kui lepiksimise sellega, et need varem või hiljem oma rippumatuse mineksid. See oleks täiesti vastu-

Neljas Balti riikide üliõpilaskondade konverents.
Kaunas 1926. a.

Avaistung ohviiseride kasiino pidusaalis.

rääkiv rohkeile, muidugi vana põlve meeste hukka mõistetud unelmaile kogu soome rahvuse, kogu soome hõimu iseseisvast tulevikust.

Kuidas peavad siis Soome üliõpilased suhtuma välispoliitilise suundumise küsimusse ja kas asetab see küsimus neile mingeid kohustusi ja kui asetab

siis millised? Ütlesime oma kirjutuse algul, et üliõpilassuheteid välismaadega ei või arvustada puhtriiklikult seisukohalt. Nii on ka asi meie arvates. Aga siiski on me kohustused selles osas, mis on meie võimuses, toimida vastavalt me maa välispoliitilise seisukoha nõuetele ka suhtes muude

pikem jutustus, „Võhrupesa“, osutuvad küllalt omapäraseks lisanduseks meie hilisemale realistlikule jutustusele.

Päris nimetamata ei saa ka jätta Rudolf Sirget, kelle novellid osutavad lüüriilist meeleolutsejat. Tõsisemat ja reaalsemat elutundmist tahaks aga leida Sirge edespidistest katsetest.

Meie uuemat lüürikat esitavad enam kui kümnekond luuletajat. Üldiselt peab tähendama, et noorema põlve luule ainelt vähem uudsus näitab kui proosa, ta on arenenud enam-vähem samadest allikatest, kust eelmise põlve luule. Vormilt võib teda eelmise põlvega kõigiti kõrvu seada.

Ent mitte ainult seda: — noorema põlve kulturseima luuletaja, Vilmar Adamsi näol on meile tulnud uus luulevormi arendajagi. Tema riimilised uuendused ja nende teadlik järjekindel tarvitamine kirjandusteo-

reetilisest seisukohast vaadatuna tähendab meie luulevormi uue päätüki algust. Ka Eduard Nukk'i, Juljus Oengo, Juhan Jaik'i, Mart Raud'i, Ralf Rond'i, Ormi Arpi, Erni Hiir'e, Valter Kaaver'i, Karl Abeni, Johannes Schützi ja teiste, nagu Jüri Andrelleri ja Arno Raagi, senised töötulemused lüürikas polegi nii lõpmata väiksed, tähtsusetu, väärtusetu ja väga nõrgad — just nooremate, algajate seisukohast vaadatuna, nagu seda vanem põlv, eriti aga just keskmine põlv — Siurupiilaste rühmakene — Aug. Alle, Aug Gailifi, Jaan Käerner'i ja Arth. Adson'iga eesotsas igal võimalikul juhusel püüavad rõhutada ja „tõendada“!

Vilmar Adams on kahtlemata omapärasem, luuletajalikum, andekam ja ka loetavam kui pisiluuletaja Arthur Adson (või ka —: Aug. Alle). Jne. jne.

Võiks tuua näiteid veelgi, kuid mil leks? Jatkub ühestainsastiki.

Noorema põlve luulet võib kahte pealiiki klassifitseerida, — 1) ühiskondlik, sotsiaalne luule ja 2) individualistlik, esteetiline inimlikkuse tunde rõhutaja, looduse, meeleolu ja meeleolutsemise luule. Esimese silmapaistvamaid esitajaid on: Valter Kaaver, Ralf Rond (vulgäärne ja otsekoheuseni rõve), Ormi Arpi, Erni Hiir (jõuline ja hea vormikäsitus), Johannes Schütz (mehine pikemate luuletuste harrastaja), Julius Oengo (täitsa erilaadiline, Tahkuna laulik), epigrammist Aleks. Antson.

Teise liiki kuuluvad enam-vähem või täiesti mina-laulikud, inimistid, nagu Vilmar Adams, Eduard Nukk, Mart Raud, Juhan Jaik, Karl Aben, Jüri Andreller ja Arno Raag.

Muidugi jätab nooremagi põlve luule veel küllalt soovida, enne-

maadega ja nende üliõpilastega. On sageli korratud väidet, et me ei saa kuidagi lõhestada vahekordi Rootsiiga, vaid et peame lootma seda, et sääl varem või hiljem õpitakse vene hädaohtu mõistma ühisena kõigile põhjamaile ja et sääl soovitakse kord sarnaselt Rootsi ajale välja astuda ida vastu ühes Soomega. Selle arvamise edustajad seletavad esmalt, et Soome peaks omaltpoolt tegema kõik seesuguste arvamiste toime tulemise hääks Rootsis. Kahtlemata tervitatakse Soomes rõõmuga soomesõbralise avaliku arvamise moodustumist Rootsis. Aga, kui püstitakse tõelsuse põhjal, siis peavad kõik mõnna, et meil ei ole tarvilikke võima-

lusi teotseda Rootsi avaliku arvamise muutmise kallal. See, mida me ses suhtes Rootsis võiks teha, tähendaks nii tavatult vähe. Lõpuks jääb ikka rootsimaalaste omist vaateist olenema nende suhtumine soome riiklikku asendit ähvardavate hädaohtude kohta. Aga meil on ses suhtes käepärast hoiatav näide, kuidas Rootsi jättis Soome halval hetkel mitte ainult vajalise abita, millises asjaolus me küll ei taha Rootsit sugugi süüdistada, vaid veel pealegi katsetas meilt riisuda Ahvenamaa. Viimaseil ajal oleme taasagedamini saand Rootsi poolt kuulda, kuidas sääl öeldakse tuntavat kaastunnet ja lähenemistarvet vaid sel ainsal põhjusel, et Soomes asub suur

rootsi vähemusrahvus, kelle vastu neil, emamaa rootslasil, on kohustusi. Oleme näha saand niimoodi selgesti, kuidas Rootsis võetakse ühendavana sidemena Soome ja Rootsi vahel vähemusrahvast, mis aga just rohkem on Soome ja Rootsi kultuurilist koostööd hävitav takistus. Kuid Rootsis ei viidata sõnagagi sellele, mis meie seisukohalt oleks tähtsaim, nimelt Rootsi suhtumisele Soome riiklikku iseseisvusse tulevikus või ähvardavaile hädaohtudele ja sellele, kuidas just see asjaolu peaks olema põhjamaiseid riike ühendav side. Seda asjaolu ei riiva enam ka Soome skandinaavia orientatsiooniga mehed peale selle, kui nad nä-

kui teda selgeilmeliseks, tüübiliseks ja kunstiliselt küpseks ajajärgu saavutuseks ja viljaks võib nimetada. Kuid tuleb ju ikkagi sellega arvestada, et on tegemist, enamusest noortega, kellelede omased veel siia-sinna võnkumised, kõrvalmõjud, tormilised mina-hõisked ja optimistilised ülepea jooksud, iiritamme-kasvatused jne.

Kuid —: küll kord neistki vabineetakse!

Usun, et ma ei eksi, kui tähendan, et õige mitme „Noor-Eesti“ aegse luuletaja esimesed saavutused ja sõnastused avalikkuse ees paremad tänapäeva noorte esitlustest ei olnudki. Oli siis nõrku ja andekaid nagu nüüdki. Ja nii mõnedki luuletajad, kirjanikud, kellesse puudus usk, saavutasid siiski hiljem oma unistuste kauged rannad. Ootas neidki loomingu rõõmu „valge laev“... Ja miks ei või seda tänapäeva noortestki uskuda, vähemalt uskadagi! Eile ja ju ükski kirjanik oma õiget mina kohe Alles pikkade ja väsitavate töötamise järele võib väärtusi saavutada, lõõtlemusi näha ja — maista.

Meie noorte draama on nõrga-poolne. Katsetajaid, algatajaid ja sisemise hingelaadiga vastavaid draamakirjanikke pole meil kunagi külluses sirgunud. Noortest võib ainult

kaht draamakirjanikku mainida: Aleksander Antson ja Jaan Pert.

Esimene on sotsialist, seepärast ta draama toodangu saavutusedki sotsialistilised. Kolmest seni ilmunud teosest on väärtuslikum „147“. Ka lühikesele, kuid tervikulisele „Lapsed“, ei saa etteheiteid teha. Lavaliselt on enam õnnestunud ja laval kaunis heaste läbi löönud „Kolgata“.

Jaan Perti esiteos, „Õites aed“, on, nagu ta novellid ja romaangi, filosoofitsev, meeleoluline, liüriline. Lageda võib, kuid tüüpe, probleeme, tegevust otsimeselstki asjata Kui teatriarvustaja peaks Pert tundma lava ja juba see üks võiks teda tiivustada järgnevate — paremate teoste kirjutamisele.

Meie noorem kirjanduslik põlv on osalt isegi selles süüdi, et teda vaenuliselt ja mittesallivalt on hinnatud ja hinnatakse. On noortegi poolt tehtud taktituid võtteid, mis mõnikord vaevalt vabandatavad, andestatavad. Kuid suurema puudusena näen noorema põlve juures, ja arvatavaste ühes minuga hulk teisigi, seda, et meie noortel puudub kahjuks, värske, nooruslik ühistunne ja -meel.

Ainult ühise väerinnaga võib saavutada soovitu. Oleks meie noorem kirjanduslik põlv end rohkem kokku hoidnud, oleks ka vahekord

vanemate kirjanikkudega selgem (Äärmärkusena olgu tähendatud, on ümpanaatne, et nooremad koonduvad üksikuisse rühmitusisse — „Sang“, „Aktisioon“. Ent seegi võiks veel laiem ja jõulisem olla.) Üldmulje jääb paraku noortest —: nad on samuti loitud kui „vanadki“.

Raske on anda meie nooremast kirjanduslikust põlvest üldist ja tervikulist kokkuvõtet ja ülevaadet. Meie noored kirjanikud ei moodusta veel tervikut, üheilmelist, ideelist võitlejate rühma, nagu varem meie „Noor-Eesti“ ja praegu soomes „nuori-voimalased“. Kuid sellegi olemasolu, ja juba kõige lähemas tulevikus, pole võimatu! Selle kasuks kõneleb juba see suur arv — juttu on 25 noores kirjanikust — ja nende võimed, kuigi kõigil veel mitte täiesti välja arenenud.

Eesti kunstiliselt väärtusliku ja ka omapärase kirjanduse nimel tahaks loota, et see põlv tõesti edasiviivaks, väärtusikandvaks kujuneb. Igatahes ülesandeid on palju, tähiseid ootab ees.

Lõpetagem ühe meie vanema ja lugupeetavama kirjaniku mõtetega:

Praegu on küll laineid, laineid mitmesuguseid ning erinevaid, aga kaldaid? Kaldaid on kaugel ja ainult töö, töö ja töö ning and viib laineid sinna! **Karl Ehrmann.**

gid võimatuna, et Rootsi sooviks teha midagi Soome hääks selle võimaliku häda hetkel. Seda asjaolu ei puuduta esijoones, n. n. kahekeelsed, nimelt omal ajal relvalisest kaitseliidust Rootsiiga unistand ringkonnad, kes nüüd nõuavad rootsilise kultuurorientatsiooni ühepoolset jätkamist ja peavad rarbetuks, ei üksi teoorias, vaid aina tegelikultki, suurte hariduskeelte õppimise, otsekui suudaks ühendus Skandinaavia

kultuuriringkondadega asendada meil suuri lääneeuroopa kultuure ja otsekui — olgem järjekindlad — Skandinaavia maad ei tarvitaks ka muud kultuurühendust kui vaid suhteid Soomega. Mainitud, meie meelet tähtsaimat Soome-Rootsi ühistöö eeldust ei näi olevat põhjust puudutada sotsiaaldemokraatidelgi, kes sisepoliitilisel põhjuseil — et saada Rootsi kaugele arenend sotsiaaldemokraatlikult erakonnalt enesele

tuge — soovivad suundumist Rootsi poole. See erakond, ehk küll see tõeliselt on nüüd ainuke meie erakond, kel on klassivahelise kuristiku kaotamist taotlev reaalne uuendussiht, ei ole ka asetanud oma suhtumist Rootsiiga me maa välispoliitilise asendi nõuete kohaseks, kuigi selle seisukoht on sisuliselt järjekindlam kui eelmainitud kahekeelsetel.

See, kuidas Rootsi Soomet välispoliitiliselt ährvardavate

1. mai vastuvõtmine.

Rongikäik „Inglisilla“ alt läbiminekul.

kriisidega suhtub, on täiesti ebakindel. Me ei või ka, nagu öeldud, töötada Rootsi avaliku arvamise muutmise kallal. Suudaks kõigest hoolimata katsetada veel siis, kui meil ei oleks muid võimalusi. Kuid et neid, tänu loojale, on olemas ja et me teispoolt siinamaale Rootsist ei ole leidnud midagi hääd, siis on soome üliõpilastel kaks-korda rohkem põhjust pöörduda kogu oma jõud ja tööarmastus sinna, kus võimalused on suuremad, kust teame leiduvat tõelist, sü-

damest tulevat kaastunnet, sinna, kus on selgesti tuntud ja tunnustatud meile ühine, sama saatuse all elav rahvas, eesti vennasrahvas. Ses suhtes peame kahtlemata tugevasti jõukohaselt töötama soome-eesi lähendamise hääks, millises töös ju ette teame saavutavat kinnitavamaid tulemusi, kui rännates tulemusilt täiestiebakindlat skandinaavia rada.

Oleme eelpool käsitanud eestkätt riiklike suhteid meie lõuna ja läänepoolsete naabritega.

Lõpuks sooviksime kõigest sellest järeldada, et hariduslik lähenemine peab otsima kokkulangemist poliitiliste huvidega ja ka Soome-Eesti riikliku lähendamismõtte süvendamiseks oleks tähtis, et pühendataks tööjõud soome-eesi hariduslike suhete arendamisele. Enne kõike on see soome üliõpilaste töid ja väljavaateid, kes selle peavad tähelepanu alla võtma suhete järjestamisel edela- ja läänepoolsete naabritega ja nende maade üliõpilastega.

Eesti Üliõpilaskond ja Balti riikide Üliõpilaskondade koostöö.

Kakskümnes aastasada on omal esimesel veerandil väga suuri muudatusi üle elanud. Oma esimesel poolel nägi ta igal pool suurriike, mille juhtide ajud olid täidetud mõtetest, kuidas oma piire laiendada ja kuidas uusi alamaid enestele saada, et nende üle valitseda. Kuivõrt sarnane valitsemine ka valitsetavatele vastuvõetav oli, seda ei küsitud. Üksik võimukandja oli mõõduandev.

See esimene pool lõppes ilma sõjaga. Lõpp pidi tulema sundusele ja asemele astuma vaba enesemääramine. Selle vabadusega pandi alus teistsugustele aadetele. Kõrvale heideti ära iganenud maade ahnitsemine. Kuigi teatud hulgad seda kaitsesid, siiski oli see enamuse tahe, et need põhimõtted ei kõlba. Oli juba küllalt lõhutud ja hävitatud ja veel uusi varemeid endistele lisaks soetada oli vastik.

Ilmasõda oma koledate tagajärgedega pani kõiki mõtlema üldise rahu pääle. Iga rahvas pidi oma õigused saama, oma olemasolemise ära määrama ja vabalt arenema.

Rahu — sai esimeseks nõudeks ja ta on ka praegu rahvusvaheliste ideeliste tegelaste juures kindlasti läbi löönud.

Ka üliõpilased püüavad omalt poolt selleks kaasa aidata. Kuigi mõni pessimistlikult selle pääle vaatab ja kahtleb, kas suudab üliõpilane sel alal midagi ära teha, tahaks siiski uskuda, et just ülikoolide noorsugu, kui rahvaste vaimlise jõu kehastus, siin palju korda suudab saata, — muidugi siis, kui nad ise on vaimustatud rahu aatest.

Üheks eelväerinnaks tulevasele tegevusele sel alal on rahvusvaheline üliõpilaste koondumine.

Rahu maksmapanemiseks, mis on praeguse ajajärgu kandvam mõte, ei saa üksikud rahvad midagi ära teha, kui sellega kõik ei ühine. Seni on rahupoliitilise orientatsiooniga riigid ikka kannatanud ja võim on maksnud. See ei kao ka enne, kui kõik riigid — nii suured kui väiksed — ei võta oma lipukirjaks — rahu.

Suurem osa Euroopa üliõpilaskondadest on koondunud, et selles

sihis töötama õppida. On loodud Rahvusvaheline Üliõpilaste Liit, mille töö peab olema eelsammuks pärastisele Rahvaste Liidu tööle.

Balti riikide üliõpilaskonnad on aga erilises seisukorras. Nagu Balti riigid ka poliitiliselt juba teatud iseäralikus seisukorras on, nii peavad ka nende üliõpilaskonnad samu asjaolusid teravalt silmas pidama. Kuigi meie ise kõik teeme, et rahu valitseks maa pääl, siis on meil naaber, kes sellest ideest väga vaimustatud ei ole ja kelle meeolu silmas tuleb pidada.

Nagu on tarvilik poliitiliselt Balti riikide koostöö, nii ka üliõpilaskondade vahel. Ei tohi aga siiski ideelist külge poliitilise varju jätta, vaid ideed peavad kandvam osa olema liidus. Kui meie ainult olude sunnil sõprust otsime, siis on sõprus ühekülgne ja omakasu maiguga.

Kui vaatame Eesti Üliõpilaskonna püüdeid ja sihte, siis näeme, et needki on väga mitmesugused olnud koostöö suhtes. Minu arvates ei saa Eesti üliõpilaskonna mõistet nii kitsalt võtta

Üks kirjanduslik aktus «atestaatide» kätteandmisega.

See kirjanduslik seltskond on läbi ja läbi üks lustlik rahvas. Armastab rohkesti nalja ja naeru. Kui meie teatriegi repertuaares sageli operett asendab draama, miks ei peaks siis ka väljaspool teatrit operetlikud naljatamised asendama tõsiseid ja asjalikke toiminguid. On ju vana tõde, et naer on terviseks. Ja tervis see olevat jälle kallim kui kõik see muu maine vara. Mis siis muud, kui naera aina kogu eluaeg — kuni ükskord sured. Aga mine tea kas too logisevate kontidega surm julgebki säärasele naljamehele külge asuda. Ega ei tea veel millise „pirni“ paneb surmale ja mis saab siis surmgi-mehike nihukese, onklikla teha, pealegi kus lõbus meeleolu on alaliselt suurendanud eluenergiat.

Seda tõekspidamist olid viimasel Eesti Kirjanduse Seltsi koosolekul omaks

võtnud mitmed kirjandusesõbrad. Sellepärast laksusid seal ka kõrgelt naeru ja lõbusa meeleolu lained, pealegi kus esines muude keskel meie rahvalik naljamees Jaagu ja Malle poeg August Alle.

Kirjanduse Selts oli talle annud sihukese imeliku ülesande: eksamineerida möödunud aasta poecilisi abituriente ja kätte anda neile küpsustunnistused. Ühesõnaga: lahuta terad hagonaist! Tähtis ülesanne! Ent Alle tundis parajasti oma ajudes vanade naljaideede ülesseandamise sundi. Teadis ka, et meie publik on sageli vastuvõtlik ka labastele kohviklatsidele. Mis siis muud laskis aga käia. Kaks kärbest ühe hoobiga! Rahvas tarvis viia lõbusasse tujju, noh, küllap siis see „koje-kak“ täidetud ülesanne läheb libedamini läbi. Ei märgata vahest neid karke, mille naljal ta komberdab.

Alle kui korralik eksaminaator oli poeciliste diplomid muidugi ilusasti valmis kirjutanud, kuid kogemata „maha

unustanud.“ Olid teised jäänud vist „Lindasse“ laua peale. Aga mis sellest. Nende asemel võis ju tarvitada ka „Postimehe“, joonealuse väljalõikeid. Paber ikka paber!

Nagu härra Alle aktuse avasõnast selgus, oli möödunud aastal abituriente olnud rohkesti, aga puha üks niisugune laisavõitu rahvas, kes ei valmistavat korralikult oma „abituuriumi“ vastu. Käivat kõigi tähtsate filosoofidega koos pummeldamas ja lootvat aina selle kultuurkapitalist Messiasse peale. Sellel rahval olevat üks nihuke imelik omadus: ta seisvat ikka ühte otsa pidi vees ja muud kui luuletavat aina. Tema, August Alle, seisab küll oma otsa pidi kultuurkapitalis, aga tee mis tahad, luuletusi ei tule.

Noortega koos täitenduseksami olid teinud ka mõned vanemad abiturientid, kellega Alle jäi enam-vähem rahule, kui ta oli annud neile isalikku õpetust, mis nende heaks ja ligimese kasuks tarvis läheb.

ja teda ainult nii vanaks pidada, kui meie, Eesti Ülikool on, vaid siin tuleks tingimata arvestada juba tolle ajaga, mil eestlasi Tartu Ülikooli astus ja nad siin ka eestlastena tegutseda hakkasid. Ja just võrreldes tolleaegset Eesti Üliõpilaskonda praegusega näeme, missugused suured muudatused on tõsiasjaks saanud. Balti riikide liidu küsimuses ei ole muudatused veel nii radikaalsed, aga võttes üldist rahvusvahelist üliõpilaste liikumist, siis oleks tol ajal küll usaldus puudunud suuremate riikide üliõpilaskondade vastu.

Tookord valitses püüd ennast lahutada, erinevuse tundemärke avaldada ja näidata: — vaata mina olen eestlane. See oli tingitud poliitilisest olukorrast ja oli väga õige. Kuigi ilmavaatelist ühinemist otsiti, siis oli varsti selge, et sellest asja ei saa, sest ka sääl maksis iseenesest mõistevastavalt arvamine, et suurem peab vähema üle valitsema. See kõik ei lasknud alma materi kodanikke end ühise perena tunda.

Nüüd on asunud eraldamise asemele ühinemine. Otsitakse ühendust, et selle läbi tugevneda ja võimsat üksust moodustada. Ja sinna on ka enam-vähem jõutud. Üldiselt võttes on meie üliõpilaskond

Jaan Muru.

Eesti Üliõpilaskonna Välistoimkonna juhataja; V Balti riikide üliõpilaskonverentsi präsiidiumi liige.

kond päris kindel tervik. Vähe-
musrahvusest üliõpilased moodustavad väga väikese protsendi selleks, et üldiselt tunda oleks mingit eraldamispoliitikat. Ja see ongi suureks positiivseks küljeks meie üliõpilaskonnale, et ta kindla kompaktsuse moodustab. Kui võrrelda meie üliõpilaskonda teiste Balti riikide üliõpilaskondadega, siis näeme, et nendel nii mõnelgi seesmisi lahkkelisid on olemas.

Nii valitseb Soomes vastolu soomlaste ja rootslaste vahel. Leedus on üliõpilaskonnale suureks raskuseks juudid. Kord olid juudid Leedu üliõpilaskonnas enamuses ja tuli enne tükki tööd teha ja jõudu pingutada, kui võim leedulaste eneste kätte läks. Ka praegu on vastolu eneste keskel olemas.

Meie üliõpilaskonnas võis siis ka valmida mõte, laiendada koostööd ka väljaspoole kodu piire. Kui kodus rahu, siis võib seda ka naabritega sobitada ja hääd vahekorda alal hoida. Siin tuligi pilku heita nende poole, kes meiega tahaks koos töötada ja kellel oleks see võimalik. Muidugi võeti päevakorda vahekorra loomine nende riikide üliõpilaskondadega, kellega meil enam-vähem ühine saatus, ühine olukord ja sarnanev elu on. Tuli sõprusidemeid looma hakata nendega, kellega koos meie ühiste hädadohtude vastu valvel peame olema.

Kuigi meie üliõpilaskond Rahvusvahelise Üliõpilaste Liidu liikmeks astus, väljendades sellega soovi sammuda käsikäes kõikide üliõpilastega kõrgete aatete poole, oli tarvilik luua lähem koostöötamine oma lähimate naabritega. Tuli ühendust otsida sarnaste üliõpilaskondadega, kellega meie

Esimesena ulatati küpsustunnistus Johannes Semperile. Muidu kohe tubli mees läbi ja läbi, aga vahel olevat teisel niisugune veider kalduvus kolada ringi kuuvalgetel öödel. Alle raputab algul küll pead, aga noh, vahest paraneb kuutõvest.

Teisena sai oma diplomi Jaan Kärner. Kah olevat teisel jälle sihukesed imelikud maneerid . . . Kuuvalged ööd . . . elust kadumise tahe . . . Kuid üldiselt läheb siiski korda.

Kolmandana võttis eksaminaator kõne alla Rudolf Reimanni, kes kirjutanud oma täienduseksami töö „Läbi öö.“ Sellepärast siis ka teos kohati jäänud täitsa ajast ja arvust. Pimedast peast ajatavat taga sümbolismi ja muud niisugust materjaali. Aga tingimisi ulatati temalegi küpsustunnistus, — „kui ta Võru üksildusest tuleb välja end tuulutama.“

Ja nüüd astus Tema Kõrguse palge ette see õnnetu „vesivõsude“ rühm, kes oli seisnud ikka ühte otsapidi vees ja

töid kirjutades ka sulepea tindil asemel vette kastnud.

Ah, — pardon! Tema Kõrgus unustas. Siin oli ka veel üks Oengo nimeline noormees, kes tuli Hiitumaalt, „Tahkuna“ rannast, ja mõtelge: habemega! Viimane pealegi täis merehõngu ja soolast merevett. Haruldane eksemplar nüüd habemeta ajajärgul! Võtku temagi küpsustunnistus. Härra Alle ei taha ju olla väiklane, kui taevast temale keskmise kasvu on annud. Ta ei taha olla ka sihilikum hindaja. Sihilikust jätkub ju temale.

Ja edasi, seal seisab galantne noormees Vilmar Adams, kes laulab profundsete tunnete „Valguse valust“ ja joobub kristallilist joobumust. Enesel puudub hülgerasvaga määratud habe ja mereveest nõretavad säärikud, aga julgeb veel ennast luuletajaks nimetada. Kas nüüd pole lugu! Ah jah, tema, Alle, unustas veel ühe suure pahe. See galantne noorhärä joovab kõikide filosoofidega

sinasõprust. Näe, milline pöörane julgus! Tema Kõrgus, Jaagu ja Malle poeg, julgeb ainult Hamletit v a r j u poole salakesi piiluda, nagu kass perenaise vorstide järele. Aga kus Adams! käib kohe Spinozade, Kantide ja teiste pool kodu. Ei, küpsustunnistust ei saa!

Tublisti karvustada saavad ka Erni Hiir ja Ralf Rond. Hiir on kirjutanud koguni kaks küpsustööd, aga tema, Alle, kui kutsutud ja säetud eksaminaator ei saa tunnustada kumbagi. Poisil olevat sihukesed halvad kalduvused. Käivat ametnikkude ühingu ja „Bürgemusse“ maskeraadidel, sealt olevat talle külge jäänud higi ja odava puudri lõhn. Enne ei saavat Alle Hiire küpsusest rääkida, kui see pole korralikult käinud saunas ja maha pesenud need vastikud lõhnad, mis härra eksaminaatorile nii vängelt ninna on hakanud.

Kurjad keeled teavad küll tõendada, et auväärne eksaminaator ise veel palju vängemini lõhnata. Aga noh: Quod

elame enam vähem sarnastes tingimustes, kus üliõpilaselu ja korraldus meile sarnane. Suur Rahvusvaheline Üliõpilaste Liit töötab teistel alustel, kui meie. Põhjusi selleks on mitmesuguseid. Kõige päält lähevad lahku ülikoolid oma korralduste poolest. Siis on teised üliõpilaskonnad palju suuremad kui meil Balti riikides, sest nad moodustavad üksikute ülikoolide üliõpilaskondade koondusi, näit. Inglise, Prantsuse, Saksa j. t. üliõpilaskonnad. See annab säälsel tööle iseäralise ilme. Muidugi ei ole sellega veel öeldud, et koostöö võimata on. Ei, kuid ta on raskendatud ja paremini ja südamlikumalt võiks ta sääl edeneda, kus tingimused sarnased on. Balti riigid moodustavad just sarnase vähema gruppi, mis koostöötamiseks väga kohane Teise samasuguse grupi põhja Europas mo-

Liivikale hällipäevaks.

Liivika, liivasel rannal sul sünnipaik oli.
Vahutav meri sind hällitas, vaderiks tuli.
Vaprust ja vahvust ning julgust sul andis tormine meri,
Aastate pöörises vaibund ei hangund ent Liivika veri!

Saatuse kiuste sa rändasid mööda maailma,
Maitsta said sooja ja külma ning metsikust julma.
Kunni sind vastu siin võttis mu Taara isalik tammik.
Varju ja kaitset ning puhkust ja jõudu sul andis, mu lemmik.

Kodumaal sinu nüüd säiligu vabadusilu,
Püsigu vahvus ja vaprus ning vabadustuli.
Vabadusaated ja vendlus need jäägu Liivika verre —
Lõputa sõlmivas ajas, mis imbund su väiksesse perre.

Aprillis 1927. a.

Aleksander Mekkart.

licet Iovi, non licet bovi. Alle on ju tüübiline pedagoog.

Hiire kaaslaseks on Ralf Rond. Oi, Alle teab vesta temast salaliku loo. Läänud teine, too Rond ikka, ühe oma sõbraga restoraani, kaasas olnud neil mingisugune kahtlase kuulsusega naisterahvas. Rondi sõbral olnud väga lõbus ja nii ja naa Jäänud magama. Rond tahtnud ka natukene kurameerida tolle daamiga, aga daam ütelnud sellest ilusasti ära. Rond küll seletavat, et daam tahtnud olla „truu“ tema sõbrale. Kuid tühi jutt kõik, küllap tema, Alle, juba teab, kus kivi all vähjad seisavad, — on kindlas arvamisest, et Rondil ei ole olnud raha daami „truuduse“ tasumiseks. Nii-sugune mees, enesel pole raha, — kultuurkapitalist ka muidugi toetust ei saa, — julgeb pretendeerida veel küpsustunnistuse peale! Karvust kinni ja kõmm kukla!

Tema Kõrguse laua ette astuvad jälle koos kaks neetud „vesivõsu“. Need on Arno Raag ja Karl Ehrmann. Alle on täidetud püha vihaga, et teda veel tülitatakse. Kell hakkab varsti näitama kolmandat pärastlõunatundi. Ruume tahetakse vahepeal kasutada muuks otstarbeks. Peab ruttama. Mis siis muud, kui haarab mõlemal noorpoedil karvust kinni. Esimesele seab nina alla „aatefontääni“ ja tüki „pettumusjääd“. Rütüpa aatefontäänist ja auka peale karmakas pettumusjääd ning sa oled oma

karistuse kannud! Teisel rebib ta peast laulukupärja ning seob kinni ta silmad arvustajaliku patukahetsuse linikuga. Annab nõu ilmale kuulutada oma esikteoste sündi kui nooruse vallatust ja asi on korras.

Nüüd astub ette iseteadval sammul vananenud kasvusõlmedega kirjanuslik vesivõsu Leopold Raudsepp. Oma eksami töö on ta kirjutanud teemil „Isamaa ilule“. Alle on väga kuri: see abiturient lausa valctavat. Mõtelge, ta olvat roninud „nooruslikul mõtlemängul püramiidi otsa“ mingisuguse musta joone meelitusel ja nüüd salgavat seda kangekaelselt. Võltsijat Tema Kõrgus ei kannata ja karistuseks võtab ta talt võimaluse teha ka järeleksami.

On veel teisigi poeetilisi abituriente, kuid härra Alle ei ole nähtavasti aega olnud neid eksamineerida. Ei saa nad siis ka karvustada ega armastada. Nende üle langeb sügav jumala rahu, mis olevat ülem kui kõik muu.

Aktus lõpeb. Rahul enda ja oma tööga, läheb eksaminaator keha kinnitama. Sama teevad ka abiturientid ja naerust kangeks jäänud rahvas.

Peale lõuna tuleb eksaminaator ja abiturientid ühisele lõppkoosviibimisele. Võõraid on ilmselt vähem. Paljud on vist läinud seda suurt eluenergia hulka kullutama, mida omandasid eellõunasel aktusel eksaminaatorist naljamehe Alle kaudu. Ei ole hea, kui jõudu on liiga palju!

Koosviibimine algab. Eksaminantide lähem „sugulane“, härra Alex Antson „tä-nab“ südamest härra Allet tehtud töö ja vaeva eest. Soovib, et kultuurkapital Alle „lõviteeneid“ väärikselt hindaks.

Alle tänab omakorda Antsoni „lahkete“ sõnade eest. Ütleb, et nad olevat väga liigutanud tema trummi-nahka. Praegu ajavat tal kõrvad veel pilli.

Peetakse veel lahkumise kõnesid ja öeldakse sooje sõnu. Härra Lesta on mures labikukkunute saatuse pärast.

Kuid juba on tal korda läinud nendele tööd leida. Nad hakaku Homerust tõlkima. Igaüks tõlkigu ühe laulu ja neile antakse andeks nende nooruse rumalused. Samuti võivad nad ka siis saada kultuurkapitalist saia-rahaga. Oh seda isalikkude hoolitsemist! Pisarad tulevad päris silmi.

Aeg veereb. Seltskond lahkub. Read hõrenevad. Kurbnukkcr meeleolu laskub üle saali, nagu ikka lõpu eel. Peagi saabub täielik lahkumishetk.

Üliriitetun ja astun tänavale, et koju minna. Aeg on võrdlemisi hiiline. Pime on juba väljas, tuled on süüdatud. Korraga kuskil nagu virvendas silmi ees August Alle kuju ja selle taga tulikiri: objektiivne kriitika, õiglane hinnang. Ei, ei, see oli vaid viirastus, mis kangastus kevadõhtus. Tõelikult pole Allel ega tolle tulikirjal midagi tege-mist teineteisega.

Paradoks.

dustavad Skandinaavia riigid, kus üliõpilaskonnad omavaheliidus on.

Balti riikide üliõpilaskondade ühine töö on juba neli aastat kestnud. Käesoleval nädalal astub kokku viies konverents. Algab uus ring. Kord on juba igas riigis konverentsi peetud ja nüüd läheb samas järjekorras edasi. Teatud hulk tööd on tehtud ja võib tagasi vaadata, et siis uue eelarve kokkuseadmisel teadlikult tegutseda.

Tähtsam moment senises koostöös on olnud üksikute maade oludega tutvunemine ja sõprussidemete sõlmimine. Esimese eesmärgi saavutamiseks on samme astunud. Kõige päält on püütud anda konverentside saadikutele selget pilti iga maa üliõpilaste kui ka üldistest oludest. See on siiski ainult kitsamale ringile kasuks tulnud. Suurematele hulkadele on katsutud seda võimalikuks teha ekskursioonide korraldamisega. Ekskursioonidele on muretsatud soodustusi ja vastavate maade üliõpilased on oma abi pakkunud ekskursantidele nende kodumaa tundmaõppimiseks. Lähikäimise elustamiseks tuleb just neid soodustusi kasutada. Pääle selle on veel üliõpilaste vahetuse kaudu võimalik olnud lähemasse vahetuse astuda üksikute üliõpilaskondade ja üliõpilastega.

Seni on vastutulelikkust sel alal vähe kasutatud ja jääb soovida, et tulevikus seda enam silmas peetaks. Meil on kalduvusi Soomega ühendust otsida, mis ka täiesti loomulik, sest sugulussidemed seovad meid meie põhjapoolsete hõimlastega. Siiski ei tohiks ära unustada ka lõunapoolseid liitlasi.

Teine moment meie koostöös on sõprussidemete sõlmimine. Siin on ehk õigusega öeldud, et seda on ainult delegaadid teinud, kuna suurem osa üliõpilaskonnast passiivselt päält vaatab. Raske on ju siin parandust tuua ja teid leida, mis otsekohe kõiki seoks, kuid kindel on, et midagi peab tegema, et konverentsile suuremaid üliõpilashulki kaasatõmmata. Üheks katseks olgu käesoleva konverentsi ajal korraldatud ettekanded üksikute maade üliõpilaskondade korralduse üle. Sääb on võimalus asjast huvitatutuil ülevaatlikku pilti saada naaberriigi kaasvõitlejate elust.

Teiseks peaks vist küll katsuma saadikuid rohkem üliõpilaste hulka viia. Üliõpilased on organiseeritud pea igas riigis. Soomes näiteks ei ole organiseerimata üldse, kuna teistes riikides neid siiski

Nii selge kui see allik, on minu armastus.

suur prantsent on. Loomulik, et külalistel on võimalik organiseeritud üliõpilastega tutvust sobitada, kuna organiseerimatutega võimata on kokku puutuda, sest neil puuduvad omad kooskäimise kohad. Tuleks korraldada istungeid organisatsioonides ja pääle ametlikkude istungeid võiks ju väikeseid koosviibimisi korraldada kord ühes kord

Elmar Muuk.

Eesti keeleõpetus I.

Hääliku ja vormiõpetus. E, Kirjand. Seltsi kirjastus, 1927, mk. 175. „Lühike eesti keeleõpetus I“, mk. 125.

Viimane on mõeldud keskkooli õpiraaamatuks, esimene käsiraamatuks eesti keele õpetajatele ning iseõppijatele.

Meil on korraliku emakeele grammatika ilmumine oodatud sündmuseks. Koolides on tulnud eesti keelt õpetada alati õigekeelsuse sõnaraamatu alusel, kuid seni on puudunud keeleõpetus, mis oleks olnud sellega kooskõlas. Keelekäsitlus on olnud eri autorite maitseasjaks. Selle all on kannatanud keele õppijad ning õpetajad. Mingisugune väljapääs sellest pidi leitama.

Vastilmunud keeleõpetus tahab esitada praegust normaalkeelt ja on valinud võistlevaist vormidest need, mis kõige laiemal määral on tarvitusel. Töö aluseks on autor võtnud „Eesti õigekeelsuse

sõnaraamatu“ seisukohad, kuigi see mõnikord isegi temale raske on olnud. Kuid just siin on see ainuke õige tee — enesekeitsenduse kaudu leida seda, mis on vastuvõetav üldsusele. Nii kui mainitud sõnaraamat suurelt osalt kollektiivse töö viljana on suutnud end normina maksa panna, samuti on suuremad eeldused keelelise anarhia likvideerimiseks keeleõpetusel, mis on valinud enese lähtekohtaks üldtunnustatud aluse.

Siin ei ole koht asuda keeleõpetuse üksikasjalistele arutlustele, võiks vaid mainida töös esinevaid uudiseid ning omapärasemaid jooni.

Üheks meetodiliseks aluseks iga uueaegse teadusliku töö juures on põhimõte, et enne peab esitatama materjal (näited), siis tehtama järeldused. Iga teadusliku uurimuse juures on see kahtlemata nõuetav. Teine asi on kooli õpiraaamatu. Ei saa ometi õpilase juures, kes lühikese ajaga peab läbi võtma vaheldumisi üle kümne õpaine, eeldada igal alal teadus-

likku analüüsi ega sünteesi. Peame meeles pidama, et kooligrammatika ei ole mitte teaduslik uurimus, vaid on määratud leitud tõdede omandamiseks. Need tõded olgu juba niisugused, mida järgnevad näited ilma kahtluseta tõestavad. Sellelt seisukohalt on see meetod näiteks Kettuneneni „Soome keele õpiraaamatus“ selle ilmseks puuduseks. Tuleb lugeda palju isegi mitmetiliki näiteid ilma teadmata, millele tähelepanu pöörda, siis lugeda järeldusi ja alata uuesti algusest, et näha seda, mida lõpuks väidetakse.

E. Muugi grammatikas on näited antud väikeste osade kaupa ja need sõnaosad, millele tahetakse tähelepanu juhtida, on tugevama trüki abil nähtavaks tehtud. Sellega on nimetatud meetod siin otstarbekohaselt kasutatud ja leiab täielikku vastuvõttu. Oieti ei paku üldse keeleteaduslik väide näideteta harilikult mingit pilti, siin aga antud näidete järele saab igast väitest selge pildi.

Astume lähemale. Milles erinevad

teises organisatsioon. Sellega saaks saadikud teatud ülevaate meie üliõpilaselust ja ka meie üliõpilased võidaks enestele sõpru kaugemalt. Esialgseid katsed tuleks

küll juba nüüd ära teha, et siis õigel ajal uusi olusid otsima hakata, kui need ebaõnnestuvad.

Nüüd, kus algab uus ring meie koostöös, kus algame teise korra

ehitamist meie ühisele majale, olgu senised kogemused teejuhisteks, et meie hoone kindel ja vanakumatu saaks.

Üliõpilaskonna haigekassa.

Haigekassa tarvidust üliõpilaskonnas on alati rõhutatud. Ei leidu pea ühtegi rühma meie Üliõpilaskonna Edustuses, kes oma tegevuskavas ära märkinud ei oleks ühel ehk teisel teel haigekassa asutamise tarvidust ja selle peatset loomist nõudnud. Edustuse kestev toimikond on juba mitmendat aastat kaalunud ning arutanud haigekassa loomise võimalusi. Seni aga kavatsustest kaugemale ei ole jõutud. Ei saa ka loomulikult nõuda, et säärase laiaulatusliku organisatsiooni, nagu on seda üliõpilaskonna üldine haigekassa, loomine liig kiirelt ning üle õõ sünniks. See nõuab täpseid kaalutlusi ning aeganõudvaid ettevalmistusi.

Viimasel ajal on aga siiski jõutud juba nõnda kaugemale, et võib rääkida otsekohesest eeltööst haigekassa asutamiseks. Oma lahket kaasabi Üliõpilaskonna Edustusele selleks on lubanud ka Akadeemiline Arstiteaduse Selts, saates oma esitajana Edustuse vastavasse toimikonda tuntud üliõpilaste sõbra ja asjatundja prof. A. Lüüsi. Toimikonna töödest on palutud osa võtma ka teised haigekassade alal tuntud kogemustega Tartu arstid. Täpsemaid kavaseid haigekassa korraldamiseks ei ole jõutud välja töötada. On otsustatud enim tutvuneda teiste maade üliõpilaskondade vastavate korraldustega. Nende hankimiseks on pööratud Soome, Läti,

Rootsi, Taani, Saksa ja teiste üliõpilaskondade keskkorralduste poole.

Nende saabumisel asutakse põhikirja tegelikule kokkuseadmisele.

On peetud eraviisilisi läbirääkimisi ülikooli valitsuse ringkondadega. Seal pooli toetatakse haigekassa loomise mõtet soojalt.

Üldiselt on aga põhikorralduse suhtes enam vähem ühiste seisukohtadele jõutud.

Nii oleks üliõpilaskonna haigekassa liigeteks kõik immatrikuleeritud üliõpilased. Iga liige oleks kohustatud tasuma igasemestrilist erilist haigekassa maksu. Maksu suurust ei ole võimalik juba praegu ette kindlaks määrata, kuid arvatavasti kõi-

üksteisest mõlemad väljaanded? Kõige pealt on keeleõpetusest eraldatud õigekirjutuslikud juhised. Lühikeses keeleõpetuses esinevad need eripeatükkidena oma kohtadel, kuna täielikust keeleõpetusest need üldse on välja jäetud. Viimases on selle eest täiendusi, kus need tarvilikuks osutunud. Siin näeme alguses foneetilisi seletusi. Pärast on mitmes kohas meelde tuletatud vormide ajaloolist arengut. On selgitatud, miks peame eelistama neid ja kõrvaldama teisi vorme. Siin on näidatud tavalisi kõrvalvalemisi normaalkeelest, on arengut ja põhjendusi, seega rohkem hinge.

Vormiõpetuse alal käänamise juures tõrkab silma akusatilvi puudumine, ilma et seda lühemas väljaandes oleks mainitudki. Selle sammu vastu võib küll vaielda, kuid akusatilvi otstarbekohatus ja isegi ülelligsus teaduse seisukohalt on nii mitmekülgsest põhjendatud (v. „Eesti Keel“ 1926, lk. 101: A. Saareste: „Akusatilvist meilegrammatikas“), et selle päästmiseks mingit lootust pole. Sellepärast tuleb akusatilvi jäljetu kadumisega juba leppida kui paratamatusega.

Käänduvad sõnad on liigitatud kolme käändkonda. Iga liigi all alaliigid, nende all sõnatüübid. Edasi erijuhtumid ja erandühmad.

Eesti pärisnimede kohta maksis meil

mitu aastat teatav korraldus. Läänud aastal tehtud otsusega on nende käänamist veel lihtsustatud. Viimased korraldused on pikemat selgitust leidnud ja kitsamale ringile teatavaks saanud ajakirjas „Eesti keel“ 1926, nr. 6. Siin on nad aga esmakordselt antud õpiraamatu kompositsiooni korras.

Tegusõnade pöörämisel tulevikku ei ole, mis eesti keeles vormiliselt ka õigustatud. Samuti puudub eesti keeles aktiiv ja passiiv (tegevik ja tehtavik). Pöördsõnal on vaid kaks tegumoodi, isikuline ehk personaal ja umbisikuline ehk impersonaal.

Pöördsõnad on liigitatud samuti kui käändsõnad kolme liiki, kuna neid harilikult rohkemaise on jaotatud. Kuivõrra see otstarbekohane on, selgub vahest ajajooksul tegelikul koolitööl.

Oleks raske loetella kõiki uuendusi, mis lubatud. On mainitud vaid mõnda iseloomulikumat. Esitan siin veel mõned seisukohad võistlevate vormide suhtes. On lubatud -de nimtuse kõrval sama hästi -i mitmust (jalgadel ja jalul, mõtetele ja mõtteile), kuid on täiesti ebasoovitavaks loetud alati raskekujuline -e mitmus (jalgel, pilkega pro pilkudega, kirjanikkele pro kirjanikele). On soovi korral lubatud -nd partitsiip pro -nud vokaali järele (ländig, pidand), kuid tagasi

on lükatud nn. -t ja -tet partitsiip (jood öeld, teht, ülistet). Ebasoovitavaks on tunnustatud -i minevik (astin pro astusin, ka mõtlin pro mõtlesin).

Meie keeleareng on üldiselt radikaalne. Võiks eraldada ainult nn. normaaluuendust, keskradikaalsust ja puhtradikaalsust, kusjuures viimane vool ei arvesta äärmiste uuenduste läbiviidavuse raskusi kõnelejaoskonna arvel.

Kõneallolev keeleõpetus kuulub seega esimesse, samuti kui meie õigekeelsusse sõnaraamat, kui nii nimetada, normaaluuendusliku voolu piirkonda.

Kui varem ilmunud O. Looritsa grammatika (keskrad.) opeeris rohkem äärmiste võimalustega ja andis materjali enam tabetite kujul, mis sobib kasutamiseks õieti keeleteadlasele ja mitte õppijale, siis on E. Muugi keeleõpetuses antud meile kindel normeeritud keel ja seegi õpiraamatu kohaselt korraldatud kujul.

Tervet tööd iseloomustab haruldane selgus, ettevaatus väljendustes ja väidetes.

Eesti keele õppimisel, õpetajate ettevalmistamisel ning keele õpetamisel viib meid Muugi „Eesti keeleõpetus“ suure sammu edasi.

E. Trinkman.

guks see summa 50—100 marga vahel. Üldiselt oleneb maksu summa suurus haigekassa väljaminekust. Tartu haigekassa tuluallikatena oleks ette näha toetused Üliõpilaskonna Edustuselt eelarve korras, seltskondlistelt organisatsioonidelt jne.

Haiguse korral saaks iga üliõpilane, haigekassa liige, toetuse ravitsemiseks ülikooli kliinikutes ja teistes ülikooli terviseparanduse asutustes ning haigekassa usaldusarstide juures. Toetuse suurus oleneks ära haiguse kestvusest ning iseloomust. Haigekassa tegevust juhiks haigekassa valitsus, mis koosneks Ülikooli Valitsuse, arstiõpetuskonna ja Üliõpilaskonna Edustuse esitajatest. Tegelikult töökorraldajateks oleks palgalised jõud.

Need oleksid korralduse jämedates joontes visatud põhimõtted, millede alustel on ligikaudu korraldatud ka teiste maade üliõpilaskondade haigekassad. Täpsemad ning üksikasjalisemad määruused ning juhtnõuad pannakse maksma Üliõpilaskonna Edustuse poolt vastu võetud ja Ülikooli Valitsuse poolt kinnitatud eriseadusega.

Et käesolev semester juba lõppemas, siis jääb tegelik haigekassa asutamine olude sunnil loomulikult sügissemestriks. Loodetavasti saadakse sellega ka tuleva semestri kestel toime, seda enam, et pea kõik üliõpilaskonnad oma esitajate kaudu Üliõpilaskonna Edustuses asja kiiremast lahendamiseks on huvitatud. Nii võime loota, et hiljemalt juba 1928. a. I semestrist Üliõpilaskonna haigekassa oma ammugi oodatud tegevust alustab.

Sellega oleksime tüki maad edasi jõudnud üliõpilaste omaabi organiseerimises, ning üliõpilastel, eriti kehvematel ringkondadel, ei [tarvitseks enam haigenemise korral saatuse hoolde jäämist karta.

See oleks meie ühine soov ja tahtmine ja selleks energilisemalt tööle need kaasvõitlejad, kelle kätte meie ühise asja läbiviimine on usaldatud!

Fr. Paas.

Teadlikule matkamisele!

Häid raamatuid lugedes võime omandada elule palju väärtuslikku ja tarvilikku, võime kindlasti saavutada iga küsimuse kohta teoreetilise ja filosoofilise aluse, samuti teoreetilise keeleoskuse, milleta raske oleks läbi saada praeguses kultuurühiskonnas.

Siiski on raamatuteadus teoreetiline. Ta ei võimalda igakord ei elu keeruliste küsimuste lahendamist ega ta mõistmist.

Elu ei saa tundma õppida ainult raamatust, elu peab nägema ise, peab elama kaasa: peab ühendama teoreetilisi teadmisi praktilise oskusega.

Üheks parimaks abinõuks praktilise elu tundma õppimisel on kahtlemata reisimine — matkamine kodu- ja välismail.

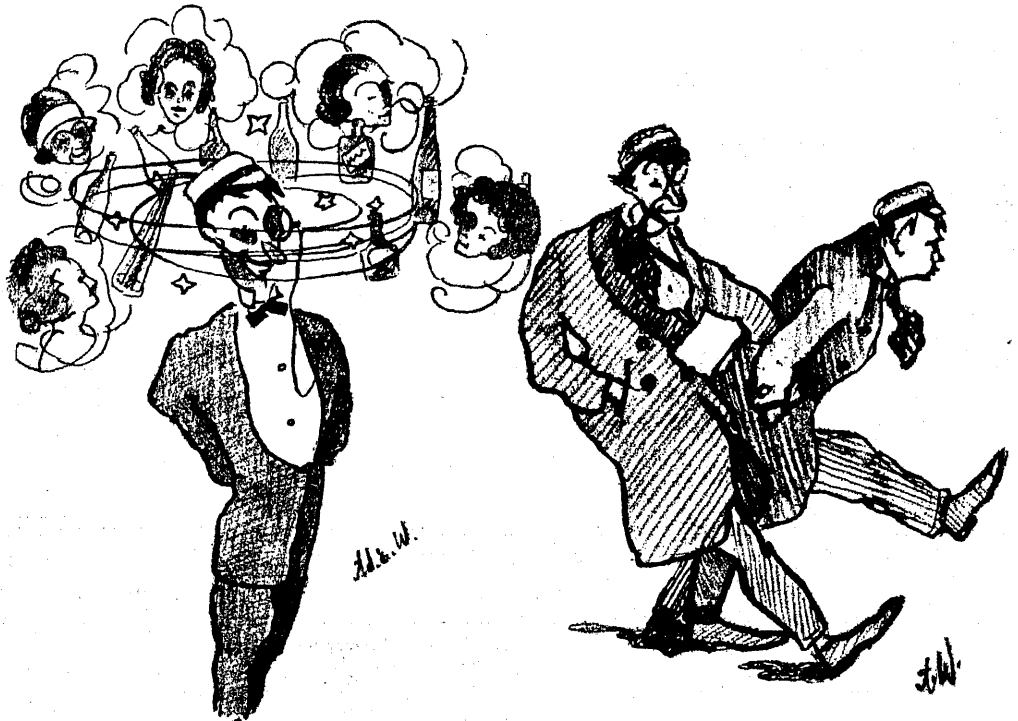
On ju tuntud tõsiasi, et palju reisinud isikute silmaring on palju

avaram, eluvaade ja käsitlus põhjalikum, sügavam ja elukogemused suuremad. Selletõttu võivad nad olla ühiskonnas rohkem kasulikud nii isikliku kui ka riigielu juhtimisel.

Eriti suur tähtsus on isiklikult elatud kogemustel haritlaskonna elus, kes, niioelda, juhtival kohal peavad seisma. Sama lugu on ka valmiva haritlaskonnaga — üliõpilasperega.

Liikudes, uusi isikuid nähes, uusi muljeid vastu võttes elame intensiivsemalt, areneme rutemini ja põhjalikumalt.

Meie üliõpilased on mitmeidki reise välismaile ette võtnud, küll kaugemale, küll lähemale. Ometigi ei saa öelda, et neid küllaldaselt oleks tehtud ja neist osa võetud suuremal arvul. Üheks takistuseks on siin küll olnud tulunduslikud

Tudengi maiöö lustlik algus

ja veel „lustlikum“ lõpp.

põhjused ja ajapuudus (teenistusega seotud ksvl ksvl ei saa ju osa võtta).

Ometi ei või öelda, et see ain-samaks takistuseks oleks olnud matkamiste korraldamisel ja nende hääs kordaminekus.

Meil on seni, kui nii võib öelda, reisitud väga juhuslikult, ilma kavata, ilma tarviliku ettevalmistusega, keele oskuseta. Igatahes pole paljud osavõtjad saavutanud kõike seda, mida üks välismaa reis anda võiks.

Edasi on meil veel osaliselt, kahju küll, püsinud vaade, et hästi kauge ja kallis reis annab palju. Mis meil omal aga vaatamisväärilist on, see ei kõlba kuhugi, on väike, armetu, tuntud. On igatahes põhjalik eksitus, kui alahindame oma ja jookseme maailma kirju ja kireva järele.

Paljud meie üliõpilasist ei tunne veel kodumaad. Igatsetakse aga Pariisi, Viini, või kesteab kuhu, selleasemel, et tundma õppida kodumaad. Meie tuleviku tööala on ju kodumaal ja kui tahetaksegi pääseda välismaale, siis peame kahtlemata oma kodu juba ennem tundma, sest siis on meil, mida võõrapäraste olude ja nähetega võrrelda, samuti välismaalastele ka midagi kõnelema oma kodumaast. Ühesõnaga: peame oskama tutvustada oma kodumaad välismaal ja juure õppida jälle välismaile.

Puudus, millele veel tähelepanu tuleb juhtida, on see, et reisuks end küllalt ette ei valmistata. On asjata sõita kuhugi, kui vastavast keelt sugugi ei osata või vallatakse

väga kehvalt. Tarvilik on ka, et tuntaks kombeid ja tähtsamaid asju, mille peale siis vajalikku tähelepanu pöörata. Käsiraamatuid selleks leidub.

Samuti on soovitatav, et mitte alati ei liigutaks vee- või raudteid, vaid et matkatakse ka jala. Matkates näeme rohkem loodusilu, maastikke, rahvast. Terveneme ka ise. Pealeselle pakub füüsiline pingutus teisest küljest tarvilikku vaheldust semestri tööle.

Lõpuks on äärmiselt tähtis, kui suure grupiga matkatakse. Kodumaa matkagrupid on iseenesest mõistetavalt soovitatavad ainult väikesed. Suure grupi juures valguvad huvid laiali ja on raske vaadelda tarviliku põhjalikkusega. Tähtis on siin meie isetegevus. Kõige parem, kui ise teeme kõik leiud ja tähelepanekud. Kahtlematu pole siin sellepärast matka juht nii tarvilik.

Välismaad on soovitamata samuti tundma õppida vähemate gruppidega. Ka siin võimaldab see põhjalikuma tutvumise. Suuremail gruppidel, kus õige kiires tempos reisitakse, on aga hää juht tingimata tarvilik, kes õigel ajal tähelepanekule juhib ja võerastes oludes kiiresti orienteerub.

Üliõpilaskonna juhatus (vähe-malt möödunud aastal) esines kindlate kavadega nii kodu kui välismaa jaoks. See on asi, mida tuleb kindlasti tervitada. Kahju küll! millegi pärast ei annud möödunud aastal kodumaa matkamistele vist pea keegi ülesse. Kas tõesti oli

siin aja puudus nii suur, jääb suuresti küsitavaks, vististe mängis kaasa rohkem ükskõiksus ja solidariteedi puudus.

Igatahes on vaja reisimist viia rohkem teadlikule alusele. Reisimine pole üksi lõbustamine (vähe-malt üliõpilasele) ega ka suvitamine, vaid esijoones töö, õping edaspidise elu jaoks.

Kokkuvõttes olgu esitatud järgmised sooviavaldused:

1. Esmalt hästi tundma õppida oma kodumaa.

2. Edasi tutvuda meie lähemate naabrite, Soome ja Lätiga, kus meie olude kohast rohkem ja kuhu reisimine teostatav ka kulu mõttes kergemini.

3. Kolmandas järjekorras reisida Lääne-Euroopas (Pariis, Viin, Room jne.) või kaugemal (mida katsutakse praegu ekslikult aga esimeses järjekorras teha).

4. Matkatagu teadlikult, s. o. õpitagu enne reisi algust vastava maa keelt, kombeid ja loetagu üldse teoreetiliselt enam tähtsamaist vaatamisväärilistest kohtadest ja asjust jne.

5. Väikse grupiga kodumaal ja välismaal matkamist võetagu ette iseseisvalt, suure grupiga olgu hää juht kaasas.

6. Informeerutagu kodumaa elus-olus (riigikorraldus, koolid, kirjandus, kunst jne.), et oleks võimalik anda igale välismaalasele tarvilikku ja asjalikku seletust. Nii tutvustaksime endid ka välismaal.

O. P.

Vastutav ja päätoimetaja: V. Adams. Toimetuse sekretär: Ed. Roos. Liikmed: R. Palgi, E. Kadak.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Reisige välismaile!

Üliõpilaskonna suvistest välisreisidest.

Üliõpilaskonna välistoimkonna üheks tähtsamaks tegevusaruks on meie üliõpilastele väljamaale pääsemise võimaldamine. Eesti üliõpilane on üldiselt võrdlemisi väheliikuv. Senini on teda mingi hirm kallidusest, keelte mitteoskusest jne. välismaa sõitude vastu õige tagasihoidlikuks teinud. Ja raske on seda kartust korraga võita.

Eeloleval suvel teeb välistoimkond jällegi korduvalt katset. On välja töötatud rida reisikavu suve tarvis. On püütud muretseda kõiksugu soodustusi, nõnda et ka reisi hinnad ülearu kalliks ei ole kujunenud. Muretsitud on iga sõitva grupi tarvis juhid, kes oskavad keeli ja tunnevad välisolusid, et seega ära hoida igasugu üllatusi kaasasõitjatele.

Reisidest kõige lühem on baltiriikide reis. Maksab: sõit ja korterid 3000 mrk. ja kestab 7 päeva. Välja sõidetakse Tartust 28. mail. Ülesandmisi võetakse vastu 20. maini. Reisi marsruut on Liivi-Šveits, Riia ja selle ümbrus, Miitav, Kaunas ja selle ümbruskond. Selle reisiga saadakse

täieline ülevaade meie Balti naaberriikide kultuurse ja majanduslise olukorra kohta. Ja see on hääks võrdluseks meie oludega.

Pikem reis on kevadel ette nähtud Kesk-Euroopasse. Maksaks: sõit ja korterid 16500 mrk. ja kestab 36 päeva. Väljasõidetakse 8. juunil. Üles on võimalus anda 25. maini.

See reis on oma marsruudi poolest eriti huvitav. Läheb läbi ja peatub paraja hulga päevi 6 Euroopa suuremas keskkohas. Pääle selle sõidetakse läbi veel terveist reast väiksemaist linnadest, kus vähem arv päevi viibitakse. Sarnased Euroopa keskkohad nagu Riia, Varšavi, Budapest, Praag, Viin ja Berliin annavad juba täie ülevaate Euroopast. Pääle selle peatused ja sõit Karpaatidesse ja Alpidesse peaks ka meie üliõpilast ometi huvitama.

Edasi on ette nähtud kevadel sõit vennasmaale Soome. See on ilusaim matk. Pääle kodumaa on ju Soome lahe põhja kallas teine maa, mida iga Eesti üliõpilane vähemalt korra peaks külastama. Reis maksab 6500 mrk. ja kestab 14 päeva. Väljasõidetakse Tartust 19. juunil. Üles on võimalik anda end 10 juunini. Sõidukava on järgmine: Helsinki—Tur-

ku—Tampere—Jyväskylä—Savonlinna—Punkaharju—Imatra—Viipuri ja Helsinki.

Sügisestest reisidest on tähtsaim Itaalia reis. Kestab 33 päeva. Maksab: sõök ja korterid 17500 mrk. Sõidab välja Tartust 21. aug.

Marsruut on sarnane, mis annab täielise ülevaate sellest vanemast kultuurmaast. Roomas võetakse osa ühtlasi üleilmlisest üliõpilaste spordi olümpiaadist ja Rahvusvahelise Üliõpilaslüüdi (C. I. E.) aasta konverentsist. Mõlemad peetakse Itaalia valitseja Benito Mussolini protektorraadi all, kes lubaduse annud ka mõlemi avamisel kõnelema.

Itaalias peatutakse Veneetsias, Bologna, Florenzis, Roomas, Neapolis. Pisas, Genuas, Milaanos, Veroonas ja sõidetakse ka Rivierasse.

Läbisõidul käiakse ka Alpides ja viibitakse Innsbruckis, Salzburgis ja Viinis.

Kõik need reisid teostuvad müüdugi ainult siis, kui leidub vähemalt 10 osavõtjat. Kuid arvestades seni ülesantute arvuga, näib kindel olevat väljasõidu võimalus. Ülesandmisi võtab vastu välistoimkond igapäev kella 3—4 p. l.

Akadeemilisi teateid.

Usuteaduskonna lõpetasid

hiljuti ja omandasid vastavad lõpu-diplomid usuteaduse üliõpilased Valter Hohlfeldt ja Johannes Treu.

Ülikoolide juubelid.

Käesoleval aastal pühitsevad: Louveni ülikool (Belgias) oma 500. a. juubelit (28. ja 29. juunil) ja Innsburcki ülikool (Austrias) oma 250. a. mälestuspäeva (24.—26. juunil).

Mõlema ülikooli poolt on Tartu ülikoolile kutse tulnud, neist pidustusist osa võtta.

Turu ülikooli pidulik avamine

on 12. mail, millest osa võtma on kutsutud Tartu ülikool.

Prof. Peeter Põld audoktoriks.

Filosoofia teaduskonnita esitisel otsustas Tartu ülikooli nõukogu 3. mail anda prof. P. Põld'ile teenete eest Ülikooli organiseerimisel doctor philosophiae aukraadi honoris causa.

Täiendusi «Üliõpilaslehe» tellijate arvustikule.

„Üliõpilaslehe“ kolmandas numbris toodud tellijate arv on vahepeal suurenenud mõninga tellimise võrra. Nimelt on Järvamaa üliõpilaskogult juure tulnud 5 tellimist (enne oli 10 t.). Peale selle on korp. Rotalia esitand end 2 tellimisega.

Eesti Üliõpilaste Karskustühenduse koguteos.

Eesti Üliõp. Karskustüh. on otsustanud käesoleval aastal välja anda koguteose, mis tutvustaks laialisemaid akadeemilisi kui ka teisi ringkondi akadeemilise karskustööga ja selle võitlusmeetodidega.

Koguteos oleks mahutuselt umbes 7 trükipoognat suur ja sisaldaks kaks osakonda — teaduslise ja faktilise. Koguteose väljaandmiseks ja korraldamiseks on valitud toimkond, mille juhatajaks, päätoimetajaks on ksv. K. Laja ja toimetuse sekretäriks ksv. Arn. Peets. Koguteos ilmub sügiseks.

Kiri toimetusele.

Keele ühtlustamise juures on „Üliõpilaslehe“ E. N. Ü. S-i erinumbris („Üliõpilasleht“ nr. 5) E. Aroni artiklis „Naise õiguslikust seisukorrast ja välja-vaateist selle parandamiseks“ tekkinud mõned eksitavad mõttevead, mida erinumbril toimetusele öendada palub.

Lhk. 87. I. veerg 27. rida „kõnanlikud“ asemel „kõdaniku“; lhk. 89 I v. 22. r, lhk. 91 II v. viimane rida, lhk. 92 I v. 6. r. ja II v. 19 r., lhk. 93 I v. 13. ja 18. r.: „perekonnaseisu seadus“ ja „seaduse“ asemel „perekonna-õigus“ ja „õigus“.

Lhk. 93 I v. 26. r. sõna „Riigikogus“ mitte lugeda, lause lõpeb sõnaga ...lugemist“.

Lhk. 93 II v. teise jaotuse „Varanduse ... erivarandus“ asemel „Ühine varandus peaks olema mõlema abikaasa valitsemisel ja tarvitamisel. See varandus vastutaks tervena, kui kulud tehtud majapidamiseks, lastekasvatamiseks või mõlemate abikaasade ühisel vastutusel! Kummagi abikaasa poolt eraldi tehtud kulude eest vastutaks võlategija osa ühisest varandusest ja tema eravarandus“.

Lhk. 93 II v. 7. rida alt „seadusandlusi“ asemel „seadustikke“.

E. Ü. N. S-i erinumbril toimetuse.

Moe- pudu- ja pesuäri VENNAD LEPP

Tartus, Kaubahoov nr. 2. -- Kõnetr. 4-81.

Alaliselt suur valik: värvilisi ja valgeid triiksärke, kraesid, manshette, kaelasidemeid, siidikaelashalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester- ja naister. pesu, koetud vill. naister. jakke ja veste, laste ja spordikostüüme, pitse, pesatse ja kõiksuguseid hooaja moe-, pudu- ja pesukaupu.

Vihmavarje, jalutuskeppe. Villast lõnga rohkeis värves.
D. M. C. käsitööniite.

Lastesaapaid, tennis-, võimlemise- ja hommickingi.

Meester-, naister, ja laste **kalosse.** igasugune korralik auruga **riietevoltimine.**

Hinnad võistlemata odavad. Müük suurel ja väikesel arvul.

Üliõpilastele 5—10% hinnaalandust!

J. A. KRÜGER RAAMATUKAUPLUS

Tartu.
Rüütli tän. 11 Telef. 760.

Kõiki õpperaamatuid
üliõpilastele.

Ajakirjad.

Tellimised täidetakse ruttu, täpselt ja odavalt.

Katalogid saadaval.

Hind 30 marka.

Roman Gutmann

Kompveki- ja shokolaaditööstus.

Vallikraavi t. nr. 8. Kõnetr. 500.

Asut. 1905. a.

Moodsam. täielikum ja odavam

juuksetööstuse-äri

Eestis

Tartus, Jaani t. 16, Raatuse taga,
Daamide-, herrade- ja teatri-
coiffeur-salongid, Manicure.

Äris ainult esimese järgu tööjõud.
Eeskujuulik puhtus. Jootraha ei võeta.

Austusega **J. Luksep.**